

Bostadsmarknadsanalys

Norrbottnens län 2022

Länsstyrelsen
Norrbottnen

Förord

En framgångsrik bostadsförsörjning har stor betydelse för hela länet och inte minst för att landsbygderna ska kunna utvecklas. Attraktiva boenden och en god gestaltad livsmiljö är en förutsättning för att människor ska vilja bosätta sig på en plats. Norrbotten har en framträdande, för att inte säga ledande roll, i den pågående gröna omställningen av samhället. För att lyckas med ökad inflyttning krävs inte minst en långsiktig och hållbar bostadsförsörjning i hela länet.

Liksom tidigare år visar kommunernas redovisning att det finns ett betydande underskott på bostäder i länet. Vi ser att småhusmarknaden är mycket viktig för länets bostadsutveckling och bostadsförsörjning. Detta både ur ett ekonomiskt och socialt perspektiv för kommuner med ett generellt lågt byggande. Vi noterar att det i flera av länets kommuner råder ett matchningsproblem där det finns ett äldre och fortfarande attraktivt bostadsbestånd, men som inte används som permanentboende. Detta samtidigt som bostadsköpare inte hittar något attraktivt objekt på de lokala bostadsmarknaderna. Att påverka flyttkedjorna så att hela beståndet nyttjas optimalt är ett viktigt arbete framöver.

Underskottet på bostäder är också tydlig för vissa samhällsgrupper, exempelvis ungdomar. Att ta sig in på bostadsmarknaden är fortsatt svårt för de individer som saknar resurser, goda referenser eller efterfrågar någon form av kategoribostad. Bostadsbehovet för våldsutsatta personer behöver lyftas i diskussionen och prioriteras högre ur bostadsförsörjningssynpunkt. Ett konkret önskemål som framkommer från både socialtjänster och kvinnojourer i länet är att de kommunala bostadsbolagen skulle behöva införa en social förtur med lägenheter öronmärkta för våldsutsatta personer. Även möjlighet till övergångskontrakt nämns som en framgångsfaktor i arbetet.

Riksdagens beslut att från årsskiftet 2021/2022 avveckla stödet för hyresbostäder och bostäder för studerande är bekymmersamt eftersom de statliga stöden har kraftfullt bidragit till byggandet av bostäder i länet till relativt lägre boendekostnader. Att investeringsstöden försvinner samtidigt som kostnaderna för byggproduktionen ökar, försvårar länets bostadsförsörjning. Detta inte minst kopplat mot behovet av inflyttning av arbetskraft i den industriella omställningen som pågår.

Länsstyrelsen vill rikta ett stort tack till länets alla kommuner som varit med och bidragit med underlag och erfarenheter, men också för det goda bemötande som vi får ute i länet och för alla intressanta dialoger som vi för med våra kommuner dagligen.

Luleå, 15 juni 2022

Lotta Finstorp
Landshövding, Länsstyrelsen i Norrbottens län

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	6
Länsstyrelsens roll i bostadsförsörjningen	7
Digital samhällsbyggnadsprocess	10
Aktuellt inom bostadsförsörjning	10
Hållbar samhällsutveckling– En nationell utblick	11
Politikområdet Gestaltad livsmiljö	11
Cirkulära kretslopp till stöd för samhällets klimatomställning	12
Norrbottens län har en ledande roll i omställningen	15
Initiativ och projekt kopplade till grön omställning	16
Social hållbarhet och bostadsförsörjning	19
Bristande jämlikhet på bostadsmarknaden	19
Trångboddhet	20
Våldsutsatta och stadigvarande boende	20
Bostäder för personer med personliga ombud	21
Nyanlända och bostadsförsörjning	21
Asylsökande i Norrbotten	22
Lag (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd	23
Boendeinventering samt mottagande enligt massflyktsdirektivet	23
Regeringsuppdrag 2021 om att motverka aktiv medverkan till bosättning i annan kommun	24
Bostadsmarknadsläget i Norrbotten	25
Information om Bostadsmarknadsenkäten	25
Bostadsmarknadsläget i Norrbotten – överblick per kommun	26
Bostadsmarknadsläget i kommunen som helhet – en jämförelse	27
Bostadsmarknadsläget på centralorten – en jämförelse	28
Bostadsmarknaden i övriga delar	29

Bostadsbyggandet i länet	30
Bygglovsutvecklingen perioden 2010–2021	30
Färdigställda lägenheter i Norrbottens län 2010–2020	31
Hinder för ökat bostadsbyggande	32
Statliga stöd till bostadsbyggande	33

Bostadsbeståndet i Norrbotten	36
Allmännyttan och hyresrätten	37

Prisutvecklingen på bostadsmarknaden i länet	38
Bostadsrätter	38
Småhus	39

Bostäder för olika samhällsgrupper	41
Bostäder för ungdomar, studenter och nyanlända	41
Bostäder för personer som inte blivit godkända på den ordinarie bostadsmarknaden	43
Vräkningar	44
Bostäder för äldre	46
Bostäder för funktionsnedsatta	48
Bostäder för våldsutsatta kvinnor	49

Återrapportering av regleringsbrevsuppdrag B3 2021	51
---	-----------

Återredovisning enligt förordning 2011:1160	54
--	-----------

Källförteckning	57
------------------------	-----------

Sammanfattning

Länsstyrelsens Bostadsmarknadsanalys 2022 är en återrapportering enligt förordning (2011:1160) till regeringen och Boverket, men utgör även information till kommuner, byggföretag och andra aktörer med intresse för länets bostadsmarknad. Analysen baseras som tidigare år primärt på statistik och fakta från den årliga bostadsmarknadsenkäten från Boverket som kommunerna besvarar. Analysen över läget i läget bygger även i hög utsträckning på offentlig statistik från SCB och information från branschaktörer.

I Norrbotten har de strategiska planeringsfrågorna har fått en ökad betydelse i länet de senaste åren. Parallellt med de nationella satsningarna på hållbar samhällsutveckling som utgår från cirkulära resursflöden i linje med Agenda 2030 och EU:s Green Deal, arbetar länets kommuner aktivt med framtagande av riktlinjer för bostadsförsörjning, framtagande av översiktsplaner och fördjupade översiktsplaner för att tillskapa förutsättningar för fler bostäder och industri- och företagsetableringar. Skapandet av goda och långsiktigt hållbara livsmiljöer är en avgörande fråga för länets fortsatta utveckling. Behovet av arbetskraft beräknas öka i Norrbotten och tillgång till bra bostäder och goda livsmiljöer har då en avgörande roll för människors benägenhet att flytta till länet.

Av kommunernas svar i årets bostadsmarknadsenkät framgår att kommunerna bedömer att behovet av bostäder är fortsatt stort i länet. Kommunerna gör bedömningen att det finns ett underskott på bostäder i kommunen som helhet i åtta av länets fjorton kommuner, fyra kommuner anger balans och två kommuner bedömer att det är ett överskott på bostäder i kommunen som helhet. Underskottet gäller främst på centralorterna där åtta kommuner bedömer att det är ett underskott på bostadsmarknaden, men i årets enkät gör fem kommuner bedömningen att det även är ett underskott i kommunens övriga delar. Hälften av kommunerna bedömer att det är ett underskott på bostäder för ungdomar. Höga produktionskostnader och svårigheter för privatpersoner att få lån eller hårda lånevillkor bedöms av kommunerna vara de största begränsningarna för bostadsbyggandet i årets bostadsmarknadsenkät.

Den statliga utredningen om en socialt hållbar bostadsförsörjning har avlämnat sitt betänkande, *Sänk tröskeln till en god bostad, SOU 2022:14*, och är ute på remiss nu. Den sociala hållbarheten blir allt viktigare i bostadsförsörjningen och samhällsplaneringen. Länsstyrelsens erfarenhet från flera av de senaste årens uppdrag där bostadsförsörjningens koppling mot kommunernas arbete med sociala frågor har lyfts är att kommunerna hanterar mottagande och avlämnande av människor i behov av stöd från socialtjänst på olika sätt. Tid, medel, ansvar och samverkan ger olika förutsättningar och mandat i arbetet. Länsstyrelsen ser det som önskvärt att kommunerna skulle ha en mer ensad hantering vid överlämningar mellan varandra i socialtjänstfrågor vad gäller tid, ekonomi, ansvar och behov av samverkan. Strukturerad samverkan bedöms utgöra en framgångsfaktor i arbetet, öka transparensen och underlätta för samtliga inblandade aktörer.

FOTO: LARS THULIN/JOHNER

Länsstyrelsens roll i bostadsförsörjningen

Länsstyrelsen har en tydligt utpekad roll i bostadsförsörjningslagen lag (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar. Länsstyrelsen ska ge kommunerna råd, information och underlag för deras arbete med bostadsförsörjning. Enligt lagen ska länsstyrelserna ges tillfälle att yttra sig över kommunernas planering för bostadsförsörjningen. Länsstyrelsen ska också uppmärksamma kommunerna på behov av samordning mellan kommuner i frågor om bostadsförsörjning samt se till att en sådan samordning kommer till stånd. Efter ändringen av länsstyrelseinstruktionen 2017 ska länsstyrelsen ska verka för att behovet av bostäder tillgodoses. Länsstyrelsen yttrar sig också kring boendeplaneringen i kommunernas förslag till översiktsplaner och fördjupningar av översiktsplaner.

Länsstyrelsen i Norrbottens län har 2020–2021 genomfört särskilda dialoger med länets kommuner om bostadsförsörjning och framtagande av riktlinjer för bostadsförsörjning. Dialogerna har skett i syfte att stärka kommunerna i deras bostadsförsörjningsarbete och undersöka förutsättningar för samordning, sprida kunskap och goda exempel för att främja framtagande av riktlinjer för bostadsförsörjning och en strategisk, framtåsyftande planering. En kommande dialog kring bostadsförsörjning planeras under hösten 2022.

Länsstyrelsen arbetar också löpande över året med att informera och stödja kommunerna i deras arbete med bostadsförsörjningen och den strategiska planeringen, såsom vid framtagande av riktlinjer för bostadsförsörjning, översiktsplanering. I det strategiska arbetet som kommunerna utför ska länsstyrelsen kunna möta upp kommunernas behov av råd, stöd och underlag.

Under de senaste åren har länets kommuner i högre grad uppmärksammat betydelsen av en aktuell och relevant översiktsplan för kommunens strategiska utveckling och efterföljande planering. Detta uttrycks bl.a. i att kommunerna oftare uppdaterar sina översiktsplaner, jämfört med tidigare. Översiktsplanearbete pågår i flera av länets kommuner och samtliga kommuner i Norrbotten har tämligen aktuella översiktsplaner. Länet är i en stark utveckling inom många områden, inte minst kopplat till de stora företagsetableringarna och företagsexpansionen samt utmaningar som medföljer. Utvecklingen ställer krav på ökad samverkan inom ett län med många konkurrerande och ytstora markanspråk. Länsstyrelsen i Norrbottens län driver sedan våren 2018 ett översiktsplanenätverk tillsammans med länets kommuner. Nätverket träffas två gånger per år och diskuterar översiktsplanefrågor.

Länsstyrelsen medverkar också i ett projekt om hälsofrämjande samhällsplanering tillsammans med Region Norrbotten, Norrbottens kommuner och Luleå Tekniska Universitet där projektet samlar samhällsplanerare och folkhälsostrategier på kommunerna för att främja aktiviteter som främjar folkhälsa kopplat mot planering och god utformning av de fysiska miljöerna. I projektet har nätverksträffar genomförts och en rapport tagits fram.¹

Länsstyrelserna i Norrbotten, Västerbotten och Västernorrland har tillsammans med Kronofogdemyndigheten tagit fram ett Metodstöd för vräkningsförebyggande arbete, reviderat 2020, för att tydligare omfatta barnperspektivet.² Länsstyrelserna kommer att arbeta vidare med att sprida det framtagna och uppdaterade metodstödet som en del i regleringsbrevsuppdraget, bland annat har länsstyrelserna gemensamt tagit fram en utbildningsmodul baserat på Metodstödet Hemma. Modulen består av korta filmer som belyser vikten av strukturerad samverkan mellan olika aktörer för att minska antalet vräkningar.³

1 Region Norrbotten, m. fl. (2022), Projekt om hälsofrämjande samhällsplanering.

2 Länsstyrelserna Norrbotten, m. fl. (2020), Hemma! Ett metodstöd för vräkningsförebyggande arbete.

3 Länsstyrelserna (2021), Filmat utbildningsmaterial till Hemma! Metodstöd för vräkningsförebyggande arbete.

Länsstyrelsernas uppdrag i regleringsbrevet för 2021⁴ om att stödja kommunernas vräkningsförebyggande arbete samt sprida kunskap om samverkansvinster rapporteras i årets bostadsmarknadsanalys under avsnittet *Åtterrapporering av regleringsbrevsuppdrag B3 2021*.

Länsstyrelserna fick ett kortare regeringsuppdrag i maj 2021 om att motverka aktiv medverkan. Aktiv medverkan är när en kommun genom sitt agerande får en person med ekonomiskt bistånd att flytta till en annan kommun, utan att personen själv har uttryckt en tydlig vilja att flytta. Inrapportering av uppdraget⁵ skedde till nationellt samordnande länsstyrelse, Länsstyrelsen i Östergötland, som avlämnade en nationell slutredovisning av uppdraget till regeringen i mitten av december.⁶ Mer om regeringsuppdraget finns i avsnittet *Regeringsuppdrag 2021 om att motverka aktiv medverkan till bosättning i annan kommun*.

Länsstyrelsen samlar också in de allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolagens värdeöverföringar för föregående räkenskapsår där en bedömning görs om värdeöverföringarna är i enlighet med lagstiftning och som redovisas till Boverket.⁷

Större företagsetableringar och företagsexpansioner spelar en viktig roll i omställningen, och i samband med den samhällsomställning som sker till följd av dessa processer behövs insatser inom ett flertal områden. Ett av dessa områden är utvecklingen av goda livsmiljöer, genom samhällsplanering och byggande. Flera stora företagsetableringar och företagsexpansioner kommer inom de närmaste åren att ske i Norrbottens och Västerbottens län. En förutsättning för att kunna attrahera den stora mängden arbetskraft som etableringarna och expansionerna kommer att behöva är att den samhällsomvandling som sker i berörda kommuner resulterar i livsmiljöer där människor vill leva, och som är långsiktigt hållbara, såväl ekonomiskt som miljömässigt och socialt.

Regeringen lämnade den 10 mars 2022 till Länsstyrelsen i Norrbottens län i uppdrag⁸ att fördela och betala ut ekonomiskt stöd för hållbar samhällsbyggnad till kommuner i Norrbottens och Västerbottens län för innovativa och hållbara samhällsbyggnadsprojekt i samband med företagsetableringar och företagsexpansioner samt stads- och ortsutvecklingsprocesser i Norrbottens och Västerbottens län. Totalt fem kommuner är utpekade i beslutet: Kiruna; Gällivare; Boden; Luleå och Skellefteå i Västerbottens län. Sammanlagt har regeringen avsatt 13 miljoner kronor under 2022, som är avsedda att utökas till 30 miljoner kronor för år 2023 och 40 miljoner kronor per år från 2024 och fram till år 2030. Sammanlagt beräknas stödet uppgå till 325 miljoner kronor för hela perioden. Uppdraget ska utföras i samråd med Länsstyrelsen i Västerbottens län och Rådet

4 Ekonomistyrningsverket, Regleringsbrev 2021 för länsstyrelserna.

5 Länsstyrelsen Norrbotten (2021), Rapportering av regeringsuppdrag att motverka aktiv medverkan, dnr. 400-6911-2021.

6 Länsstyrelsen Östergötland (2021), Slutredovisning av regeringsuppdrag att motverka aktiv medverkan, dnr 821-8474-2021.

7 Länsstyrelsen Norrbotten (2021), Allmännyttans värdeöverföringar 2020, dnr. 405-9962-2021.

8 Regeringen (2022), Regeringsbeslut 2022-03-10, Fi2022/00906, Uppdrag till Länsstyrelsen i Norrbottens län att betala ut ekonomiskt stöd för innovativa och hållbara samhällsbyggnadsprojekt i Norrbottens och Västerbottens län.

för hållbara städer. Utöver regeringsuppdraget har länsstyrelserna i Norrbotten och i Västerbotten även ett regleringsbrevsuppdrag för 2022 om att erbjuda ett särskilt planeringsstöd åt de kommuner som står inför stora planeringsutmaningar till följd av stora industrietableringar.⁹

Digital samhällsbyggnadsprocess

Lantmäteriet och Boverket har ett regeringsuppdrag om en smartare samhällsbyggnadsprocess och Länsstyrelserna och kommunerna arbetar aktivt för att klara uppdrag i förhållande till den snabba digitala utvecklingen. De två projekt som just nu pågår inom länsstyrelserna för att bidra till en sömlös samhällsbyggnadsprocess är *Digitaliserad samverkan mellan länsstyrelsen och kommuner* (för en tidig dialog) och *PBL Handläggarsöd*. Projekten drivs inom ramen för programmet nationell digital samordning.

Två digitala plattformar skapas för handläggning av PBL-ärenden, i dagsläget främst med inriktning mot detaljplaner. Samverkansprojektet är ett innovationsprojekt med finansiering från Formas, med bland annat fokus på tidig dialog, där man i tidigt skede ska identifiera knäckfrågor innan den lagstadgade processen börjar. Arbetet pågår med processer och krav samt utbildningsmaterial för de båda digitala plattformarna (Plaza och Prozesso). Ett brett arbete med tester för både länsstyrelser och kommuner sker runt om i landet. Utrullning av plattformarna till länen är beräknad till september 2022.

Aktuellt inom bostadsförsörjning

Riksdagen har i april 2022 beslutat om ändring av bostadsförsörjningslagen, enligt regeringens förslag i prop. 2021/22:95, Ett bättre underlag för åtgärder på bostadsmarknaden.¹⁰ Regeringen har föreslagit ändringar i reglerna som styr kommunernas ansvar för att tillhandahålla bostäder. Ändringarna innebär att den analys som ska ligga till grund för kommunernas riktlinjer för bostadsförsörjning ska ha en tydligare inriktning mot bostadsbristen i den egna kommunen. Kommunerna ska bland annat analysera vilka bostadsbehov som inte tillgodoses på den lokala bostadsmarknaden. Syftet med ändringarna är att regeringen ska få bättre förutsättningar att följa upp riksdagens mål för bostadsmarknaden och att kommunerna ska få bättre förutsättningar att planera bostadsförsörjningen. Lagändringarna börjar gälla den 1 oktober 2022.

Utredningen en socialt hållbar bostadsförsörjning har avgett sitt betänkande under våren, *Sänk tröskeln till en god bostad*, SOU 2022:14.¹¹ Även i detta betänkande föreslås ändringar av lag (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar, bland annat. Betänkandet är på remissrunda fram till 22 augusti 2022.

9 Ekonomistyrningsverket, Regleringsbrev 2022 för länsstyrelserna.

10 Regeringen, prop. 2021/22:95, Ett bättre underlag för åtgärder på bostadsmarknaden.

11 Regeringen, SOU 2022:14, Sänk tröskeln till en god bostad

Hållbar samhällsutveckling – En nationell utblick

Hållbar samhällsutveckling bygger på att framgångsrikt förena de tre hållbarhetsdimensionerna: det sociala, miljön och ekonomin. Den hållbara samhällsutvecklingen präglar i sin tur både bostadspolitiken och utvecklingen på bostadsmarknaden nationellt och regionalt. Ur ett socialt perspektiv ska utvecklingen främja mångfalden och inkludera bl.a. ett funktionshinders-, jämställdhets-, äldre- och barnrättsperspektiv. En hållbar utveckling i Sverige är beroende av att kvinnor och män, flickor och pojkar vill och kan bo och leva i såväl städer och tätorter som på landsbygden. Tätorter, både större och mindre, ska utvecklas till hållbara, hälsosamma och trygga platser. I ett hållbart samhälle drar tätorter samt gles- och landsbygder nytta av varandra och ses som sammanlänkade regioner.

En viktig förändring i samhället är de förändringar som sker avseende hushållens boendepreferenser. Sedan 2016 har mindre städer i riket haft en positiv utveckling av flyttnettot, en trend som ytterligare förstärktes under pandemiåren. I rapporten Sveriges Nya Geografi¹² för 2021 framgår att var femte svensk har förändrat sin syn på den egna bostadssituationen, och var tredje har ändrat sin syn på hur de skulle vilja bo. Framför allt har intresset ökat i åldersgrupperna 18–29 år. En tydlig positiv utveckling kan även observeras i landsbygdskommunerna. Enligt rapporten hade 12 av 15 landsbygdskommuner med en betydande besöksnäring ett positivt flyttnetto år 2021. I övriga landsbygdskommuner förbättrades också det sammantagna flyttnettot, även om det sammantaget var negativt. Där hade 27 av 40 landsbygdskommuner ett starkare flyttnetto både 2020 och 2021 jämfört med 2019. Den främsta förklaringen till intresset för större boyta har varit det utbredda hemarbetet som tycks etableras som norm för många yrkesgrupper på arbetsmarknaden. Tillgång till trädgård samt närhet till grönområden och natur har också blivit viktigare för många människor.

Politikområdet Gestaltad livsmiljö

Riksdagen antog 2018 följande mål och delpreciseringar för politikområdet Gestaltad livsmiljö: Arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön.

Målet för gestaltad livsmiljö och dess delpreciseringar är styrande för statens initiativ och kan vara vägledande för kommuner och regioner. Målet kompletterar andra nationella mål som berör den gestaltade livsmiljön. Propositionen nämner

12 Sweco (2022), Sveriges nya geografi 2021. Pandemins flyttmönster. Rapport nr 24.

många politikområden med bäring på arkitektur-, form- och designpolitiken. I propositionen nämns särskilt Agenda 2030, FN:s New Urban Agenda och de för Sverige uppsatta målen för miljöpolitiken, kulturpolitiken, kulturmiljöpolitiken, samhällsbyggandet, hållbara städer, transportpolitiken, folkhälsopolitiken och funktionshinderpolitiken samt det klimatpolitiska ramverket.

Målet för gestaltad livsmiljö ska uppnås genom att hållbarhet och kvalitet inte underställs kortsiktiga ekonomiska överväganden, att kunskap om arkitektur, form och design utvecklas och sprids, att det offentliga agerar förebildligt, att estetiska, konstnärliga och kulturhistoriska värden tas till vara och utvecklas, att miljöer ska gestaltas för att vara tillgängliga för alla och att samarbete och samverkan utvecklas, inom landet och internationellt.

Cirkulära kretslopp till stöd för samhällets klimatomställning

Lika betydande är de samhällsinsatser och åtgärder som görs i syfte att genomföra klimatomställning. Behovet av en snabb förflyttning har inskräppts bl. a. utifrån de rapporter som FN:s klimatpanel IPCC¹³ redovisar en tilltagande global uppvärmning med påtagliga effekter världen över. På nationell nivå redovisar Klimatpolitiska rådet i sin årsrapport för 2022¹⁴ att klimatomställningen i Sverige behöver skyndas på för att nå målet om noll nettoutsläpp till år 2045. Ett nyckelområde för att nå klimatmålen är en dels kraftigt förbättrad energi- och resurseffektivitet, dels nyttjandet av mer cirkulära materialflöden.

Omställningshastigheten i samhället utmanas av flera faktorer. Utöver teknik och ekonomi är de institutionella begränsningarna de sannolikt största utmaningarna för en effektivare energi- och resursanvändning. Med det ska förstås de olika formella regelverken för exempelvis avfallshantering, byggregler eller branschstandarder som i dagsläget inte är anpassade för en mer effektiv eller cirkulär resursanvändning. Det gäller också i hög grad olika informella hinder i form av invanda konsumentbeteenden, etablerade affärsmodeller, metoder för samhällsplanering eller organiserade intressen som konserverar gamla resursintensiva lösningar och motverkar effektivare alternativ.

I syfte att påverka de institutionella begränsningarna framförde Delegationen för cirkulär ekonomi i sin årsrapport för 2021 förslag att ställa tydligare krav på återvinning av byggavfall och användning av återvunnet material i byggsektorn. I sin uppföljande årsrapport för 2022¹⁵ skärper delegationen förslagen ytterligare genom att rekommendera åtgärder syftande till att offentliga aktörer att vid upphandlingar ställer cirkulära krav på samma sätt som det idag ställs klimatkrav. Eftersom offentliga upphandlingar omsätter ca 20 procent av svensk BNP skapar kravet ett tydligt momentum för omställning till cirkulära flöden.

13 IPCC (2022), Climate Change 2022 - Impact, Adaption and Vulnerability.

14 Klimatpolitiska rådet (2022), Årsrapport 2022. Rapport nr 5.

15 Delegationen för Cirkulär ekonomi (2022), Årsrapport för 2021.

Nationell strategi och handlingsplan för cirkulär ekonomi

Det samlade grepp som regeringen tagit med den nationella strategin¹⁶ och tillhörande handlingsplan¹⁷ för omställning mot cirkulär ekonomi fullföljer ambitionen av samhällets klimatomställning. Strategin som utgår från visionen: "Ett samhälle där resurser används effektivt i giftfria flöden och ersätter jungfruliga material", har som övergripande mål att nå uppsatta miljömåls- och klimatmål vilka också kopplar till Agenda 2030. Strategin ska också bidra till att förena hållbarhetsdimensionerna miljö och ekonomi. I strategin pekas bygg- och fastighetssektorn, inklusive bygg- och rivningsavfall, samt plastmaterial ut som prioriterade material- och produktströmmar. Den byggda miljön kräver betydande resurser och står för ca 50 procent av allt utvunnet material. Byggsektorn svarar för över 35 procent av EU:s sammanlagda avfallsgenerering. Sektorn står dessutom för mer än 20 procent av Sveriges totala koldioxidutsläpp ur ett livscykelperspektiv.

Handlingsplanen och de fyra fokusområdena¹⁸ konkretiserar det strategiska arbetet. Inom fokusområde 3 är en av huvudåtgärderna att styra mot att avfallet hanteras i giftfria och resurseffektiva kretslopp och att utbud och efterfrågan samt användningen av högkvalitativa sekundära råvaror ökar. Regeringen har beslutat om nya krav på källsortering av bygg- och rivningsavfall och ansvaret för bygg- och rivningsavfall från hushåll har tydliggjorts. Det ställs också krav på bättre planeringsunderlag för att förebygga avfall. De nuvarande reglerna om kontrollplaner i plan- och bygglagen har kompletterats så att de omfattar byggavfall, icke-farligt rivningsavfall och byggprodukter som kan återanvändas.

Regeringsuppdrag till Boverket att kartlägga bygg- och fastighetssektorn

Regeringen har under innevarande år följt upp handlingsplanen med att uppdra till Boverket¹⁹ att kartlägga och analysera hur återanvändning, återvinning samt förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av befintligt byggmaterial, byggnadsdelar och byggnadsverk fungerar idag. Bättre hushållning med material vid byggande kan därför leda till en markant minskning av avfall och utsläpp från byggsektorn.

I uppdraget ingår att analysera hur rivning av befintliga byggnadsverk kan undvikas och hur de kan återbrukas i sin helhet samt att analysera vad detta innebär för valet av olika byggmaterial, exempelvis plast. Föreslå åtgärder för att främja cirkulärt byggande och cirkulär förvaltning, vilket innefattar giftfria materialkretslopp, och vid behov lämna nödvändiga författningsförslag. Kartlägga och analysera tillgången till och efterfrågan på de byggmaterial som bedöms vara kritiska för materialförsörjningen i byggsektorn. Boverket ska också fram indikatorer för att följa utvecklingen av en cirkulär ekonomi i byggsektorn. Målsättningen för arbetet mot en cirkulär ekonomi är att bygg- och fastighetssektorn ska bidra till att nå Sveriges miljö- och klimatmål. Boverket ska redovisa till Regeringskansliet senast den 20 december 2024.

16 Regeringen (2020), Strategi för omställningen i Sverige.

17 Regeringen (2021), Cirkulär ekonomi - Handlingsplan för omställning av Sverige.

18 Fokusområdena är: Hållbar produktion och produktdesign; Hållbara sätt att konsumera och använda material; Produkter och tjänster; Giftfria och cirkulära kretslopp samt Innovation och cirkulära affärsmodeller.

19 Regeringen (2022), Regeringsbeslut 2022-02-10, Fi 2022/000506 Uppdrag att utveckla arbetet med omställningen till en cirkulär ekonomi i byggsektorn.

Norrbottens län har en ledande roll i omställningen

Sverige ligger långt fram i klimatomställningen, tack vare stora gröna investeringar och en bred politisk förankring att bli världens första fossilfria välfärdsland. Koldioxidfri stålproduktion, nya batterifabriker och eldrivna tunga lastbilar skapar exportmöjligheter och ett stort antal nya arbetstillfällen i hela landet. I Norrbottens län sker nu en historiskt stor satsning på ett flertal industrietableringar som antingen direkt eller indirekt bidrar till att minska det totala koldioxidutsläppet. Investeringarna, som beräknas uppgå till motsvarande 700–1 000 MRD SEK under de kommande 20 åren, bygger på den snabbt växande globala efterfrågan på fossilfritt stål och tillverkning av batterier till elbilar. Investeringsplanerna ska ses som en tydlig indikator på att världen är inne i en intensiv klimatomställning med högt uppsatta krav om att minska de globala utsläppen av koldioxid. Ett nationellt viktigt tillskott att öka volymen av cirkulära resursflöden inom gruv- och mineralnäringen är exempelvis det statliga bolaget LKAB:s beslut under våren 2022 att etablera en industripark i Luleå kommun med syfte att ur gruvavfall återvinna fosfor och sällsynta jordartsmetaller, det så kallade ReeMAP-projektet.²⁰

De globala kraven innebär också stora krav på den lokala platsen att lyckas med de sociala, ekonomiska och miljömässiga utmaningarna som kopplas till investeringarna. Nyckeln till framgångsrik långsiktig förändring ligger i att arbeta med platsens och i detta fall länets attraktivitet. God gestaltad livsmiljö är en nyckelfråga. Det handlar inte bara om att skapa arbetstillfällen, utan att erbjuda en livsmiljö som stämmer överens med de värderingsgrunder som får människor att ta steget och flytta. Det inkluderar en bred palett av samhällsfrågor såsom bostäder, utbildningar, tandemrekrytering, kulturbud, kommunikationer, friluftsliv, hälso- och sjukvård osv.

En särskilt viktig fråga att ta hänsyn till är kompetensförsörjningen, det vill säga att tillräckligt många människor med rätt kompetens inte bara kan ta de nya gröna jobben som nu skapas norröver utan även bosätta sig där. Transportsystemet kommer att ha en avgörande betydelse i hela samhällsbygget för att vi inte ska hamna i en "fly in, fly out"-situation med tillfälliga arbetskraftslösningar. Social hållbarhet gällande transportinfrastruktur och transportpolitik handlar om att sätta människorna i fokus, med särskild hänsyn till att beakta olikheter och mångfald, liksom fördelningsfrågor och folkhälsa. Transportsystemet ska därför vara inkluderande och tillgodose transportbehovet i lika hög grad för människor med olika förutsättningar i alla delar av landet oavsett kön, ålder, bakgrund, socioekonomisk status eller funktionsnedsättning. För att detta ska kunna uppnås

²⁰ LKAB (2022), Projektet ReeMAP, Industriparken planeras tas i drift 2027 och bidrar till att öka Sveriges och Europas självförsörjning av samhällskritiska mineraler.

krävs att den nationella planeringen tar hänsyn till hela transportkedjan, i nära samverkan med regioner, kommuner och näringsliv.

Initiativ och projekt kopplade till grön omställning

Nyindustrialiseringen innebär, förutom en förändrad roll i samhällsekonomin, också ökade krav på förnyelse från såväl offentlig sektor som näringsliv samt aktörer inom exempelvis akademi och civilsamhälle. Omfattande insatser på olika nivåer inom exempelvis kompetensförsörjning, infrastruktur, tillståndsprocesser och samhällsplanering genomförs för att ta tillvara de möjligheter som dessa etableringar och expansioner innebär. Till stöd för klimatomställningen har regeringen fattat beslut om ett antal insatser och åtgärder som kortfattat beskrivs nedan²¹.

Rådet för hållbara städer

I december 2017 inrättade regeringen Rådet för hållbara städer, ett forum bestående av elva statliga myndigheter samt SKR och Länsstyrelserna. Uppdraget från regeringen till Rådet för hållbara städer är att stärka kommunernas förutsättningar att utveckla levande och hållbara städer och samhällen. Utgångspunkterna utgörs av mål 11 i FN:s hållbarhetsmål Agenda 2030²², Strategi för levande städer – politik för en hållbar stadsutveckling²³ och propositionen Politik för gestaltad livsmiljö²⁴. I dessa mål och strategier lyfts behovet av att se till helheten och hur sociala, ekologiska och ekonomiska frågor hänger samman. Hur vi planerar, bygger och utvecklar våra städer och samhällen påverkar i princip samtliga delmål i Agenda 2030.

Rådet för hållbara städer har fått ett utvecklat och förlängt uppdrag av regeringen under våren. Med det nya uppdraget ges en tydligare inriktning mot att uppnå målet om hållbara städer och samhällen i Agenda 2030. Rådet ska också stödja samhällsomställningen i berörda kommuner i Norrbotten och Västerbottens län. Vidare inkluderas Folkhälsomyndigheten i rådet, samtidigt som uppdragstiden förlängs till år 2030.

New European Bauhaus och Visioner: i norr

Boverket har i uppdrag att koordinera det svenska deltagandet i Europeiska kommissionens initiativ New European Bauhaus. New European Bauhaus är ett kreativt och tvärdisciplinärt initiativ som utgår från EU-kommissionens politiska plattform The Green Deal.²⁵ Initiativet syftar till att skapa en mötesplats där framtida sätt att leva ska formges, i skärningspunkten mellan konst, kultur, social inkludering, vetenskap och teknik. Initiativet gör det möjligt att tänka helt nytt kring vad samhället ska vara och vem som ska forma det.

21 Regeringen (2022), Regeringens insatser av betydelse för större företagsetableringar och expansioner i Norrbotten och Västerbotten.

22 UNDP (2021), Globala Målen, Mål 11 Hållbara städer och samhällen.

23 Regeringen (2018), Strategi för levande städer – politik för en hållbar stadsutveckling, Skr. 2017/18:230.

24 Regeringen (2018), Politik för gestaltad livsmiljö. Prop. 2017/18:110.

25 European Union (2022), New European Bauhaus.

Inom New European Bauhaus har utlysningen *Visioner: i norr* genomförts, där kommunerna Kiruna, Gällivare, Boden, Luleå, Skellefteå och Umeå tillsammans med Boverket, Ark Des, Energimyndigheten, Vinnova och Formas bjudit in till framtagandet av idéskisser med anledning av de storskaliga investeringar som sker i Norrbotten och Västerbotten. Idéskisserna ska generera framtidsscenario och visioner som kan stötta kommunerna i utvecklingen av livsmiljöer som är vackra och resilianta, nytänkande och inkluderande.²⁶

Viabla städer – Klimatneutrala städer

Ett annat satsning är innovationsprogrammet *Viabla Städer*²⁷ som startade 2017 och ska pågå fram till 2030. *Viabla Städer* kan beskrivas som en mötesplattform och katalysator för nya former av samarbete mellan städer, näringsliv, akademi, forskningsinstitut och civilsamhälle. Detta i syfte att mobilisera samhället för att ställa om i linje med våra nationella miljö- och klimatmål samt våra internationella åtaganden kopplat till de globala hållbarhetsmålen – Agenda 2030 – och Parisavtalet. Uppdraget för *Viabla Städer* ligger även i linje med de svenska miljömålen och det klimatpolitiska ramverket med inga nettoutsläpp av växthusgaser i Sverige senast år 2045 samt EU:s målsättning om klimatneutralitet till 2050. Genom att gå före i omställningen, i samskapande och lärande med städer och aktörer i andra länder och på internationell nivå eftersträvar programmet att uppfylla visionen att Sverige inspirerar till och har en ledande roll i energi- och klimatomställningen genom smarta och hållbara städer.

Viabla Städer satsning *Klimatneutrala städer 2030* startade 2019 med nio svenska kommuner. Från och med hösten 2021 omfattar satsningen 23 kommuner, som tillsammans har 40 procent av Sveriges befolkning. Projektet *Thriving North* riktar sig mot de kommuner och regionala aktörer i Norrbottens och Västerbottens län, där industrialisering förväntas ske. Länsstyrelsen i Norrbotten deltar i den regionala arbetsgruppen tillsammans med Länsstyrelsen i Västerbotten, Region Norrbotten och Region Västerbotten.

The North Sweden Green Deal

Den 6 april 2022 beslutade strukturfondsparterskapet för Övre Norrland bevilja medel till projektet *The North Sweden Green Deal*. Projektets budget uppgår till 112,5 MSEK och pågår till och med oktober 2023. Projektets övergripande målsättning är bidra till att ha byggt ett hållbart samhälle på lokal och regional nivå, där Agenda 2030 är förverkligad. Projektmålet är att skapa förutsättningar för regional och lokal mobilisering, att identifiera en gemensam färdriktning samt att bygga kapacitet för att hantera samhällsomvandlingen till följd av de nya investeringar och etableringar som följer i klimatförändringens spår. För att möta de stora krav på personal som etableringarna finns behov av att utveckla lokala samverkansmodeller kring kompetensförsörjning, utbildning och validering vilket ska bidra till en starkare integration och förbättrad arbetsmarknad. För att kunna ta emot stora etableringar fokuserar ett arbetspaket på fysisk planering.

²⁶ Boverket (2022), *Visioner: i norr*, utlysning.

²⁷ *Viabla Städer* (2022), *Klimatneutrala städer 2030*.

Social hållbarhet och bostadsförsörjning

Den sociala hållbarhetsdimensionen blir allt viktigare inom samhällsplaneringen och bostadsförsörjningen. Området social hållbarhet möts av utmaningar som behöver adresseras i allt högre grad framöver. Social hållbarhet är en grundstomme i genomförandet av Agenda 2030, men är också en viktig beståndsdel i New European Bauhaus initiativet²⁸ och det svenska politikområdet God gestaltad livsmiljö.²⁹

Bristande jämlikhet på bostadsmarknaden

Att leva under godtagbara levnadsförhållanden är en mänsklig rättighet och skyddas av flera konventioner om mänskliga rättigheter, till exempel konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Det är också ett centralt motiv i Agenda 2030. Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard omfattar tillräckligt med mat, kläder och en lämplig bostad. De FN-kommittéer som granskar hur Sverige lever upp till sina åtaganden om mänskliga rättigheter har bland annat pekat på negativa trender som bestående eller tilltagande fattigdom, psykisk ohälsa och bostadsbrist. Enligt kommittéerna drabbas kvinnor, barn, minoriteter, personer med utländskt ursprung och personer med funktionsnedsättning särskilt hårt³⁰.

Enligt barnkonventionen har alla barn rätt till den levnadsstandard som krävs för barnets utveckling, och staten har ansvar för att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bistå vårdnadshavare för att säkerställa denna rätt. För barn är en trygg bostad också en förutsättning för att få sin rätt till lek, vila och fritid uppfylld. Sedan barnkonventionen blev svensk lag i januari 2020 har barnet som rättighetsbärare fått en stärkt ställning. På bostadsområdet har detta märkts av bland annat genom en dom från Högsta domstolen i december 2021 som innebar att utmätning av en bostadsfastighet hävdes med hänvisning till barnets rättigheter enligt barnkonventionen³¹.

28 European Union (2022), New European Bauhaus.

29 Boverket (2022), Politik för gestaltad livsmiljö.

30 Länsstyrelserna (2019), På tal om statistik och mänskliga rättigheter, rapport 2019:22.

31 Högsta domstolen, Mål: 4545-21

Barnombudsmannens årsrapport 2022 pekar ut rätten till bostad som ett av de områden i vardagen där barns rättigheter ställs på sin spets. Trots satsningar förbättras inte barns boendesituation. Enligt Socialstyrelsens senaste kartläggning från 2017 hade 24 000 barn vars föräldrar som levde i någon form av hemlöshet. Dock är antalet barn som saknar tryggt boende i och med att de bor i skyddat boende, inneboende, andra- och tredjehandskontrakt eller andra instabila bostadssituationer, mycket större än så³². Särskilt utsatta är barn och unga som bor med en ensamstående förälder – ofta mödrar – barn med utrikesfödda föräldrar och barn som lever i socioekonomiskt utsatta hushåll. I Norrbottens län var det år 2019 uppskattningsvis 6,6 procent av den totala befolkningen som levde i ekonomisk utsatthet. Av dessa var andelen män något större med 6,8 procent än andelen kvinnor som uppgick till 6,4 procent. Det råder stora skillnader mellan länets kommuner med 14,3 procent som högst och 4,5 procent som lägst³³.

Trångboddhet

Trångboddhet är en annan konsekvens av bristande tillgänglighet på bostadsmarknaden som kan ha negativa konsekvenser för personer, inte minst för barns fysiska och psykiska välmående och utveckling. I Norrbotten är det en lägre andel av befolkningen som lever trångt. År 2020 var det 2,6 procent av norrbottningarna som levde i trångboddhet enligt norm 2, att jämföra med 6,8 procent i hela landet. Generellt är utrikesfödda personer, och särskilt personer födda utanför Europa, betydligt mer trångbodda än personer födda i Sverige³⁴.

När individens förutsättningar är otillräckliga har det allmänna ett särskilt ansvar att ha långsiktiga program för utbildningar, sysselsättning och överkomliga bostäder och det allmänna har även ansvar för kortsiktiga insatser som försörjningsstöd. Ansvaret kommer sig av att fattigdom är en nödställd situation som gör det mycket svårare för individen att hävda sina intressen och rättigheter. Den upplevda bristen på förståelse och stöd, och känslan av bristande egenmakt ger livslånga konsekvenser för både barn och vuxna.

Våldsutsatta och stadigvarande boende

Länsstyrelserna har i ett regeringsuppdrag³⁵ kartlagt kommuners insatser för att hjälpa våldsutsatta personer med eller utan barn att ordna stadigvarande boende efter vistelse i skyddat boende eller annat tillfälligt boende. Den samlade nationella redovisningen visar bland annat att läget på bostadsmarknaden i hög grad påverkar kommunernas arbete. Möjligheterna att ge stöd till våldsutsatta, ofta kvinnor med barn, påverkas av att det i många kommuner råder brist på bostäder. Särskilt utmanande är det när den våldsutsatta inte kan återvända till

32 Barnombudsmannen (2022), "Blir det nå skillnad? Eller säger vi det här helt i onödan? Barnkonventionen i barns vardag".

33 SCB, enligt måttet "Befolkning i ekonomisk utsatthet (lägre än 50 procent av medianen för alla i riket).

34 Boverket (2022), Planering för bostadsförsörjning – en handbok.

35 Regeringen (2021,) Regeringsbeslut 2021-06-03, A2021/01299, Uppdrag att kartlägga kommuners insatser för att hjälpa våldsutsatta personer med eller utan barn att ordna stadigvarande boende.

hemkommunen efter vistelse i skyddat boende. Samverkan mellan kommuner brister många gånger i dessa situationer, vilket kan få stora konsekvenser för våldsutsatta.

Vidare visar länsstyrelsernas kartläggning att ekonomiskt våld samt ekonomiska konsekvenser av våldsutsatthet påverkar möjligheterna till stadigvarande boende för målgruppen. Exempelvis kan skulder eller utebliven inkomst till följd av sjukskrivning göra det svårt att få bostad. Länsstyrelserna bedömer att situationen för våldsutsatta och deras barn behöver tas hänsyn till i kommunernas planering för bostadsförsörjning och stadsplanering i högre utsträckning än idag.

Bostäder för personer med personliga ombud

Personligt ombud är ett stöd för personer med psykiska funktionsnedsättningar som behöver hjälp att påverka sin livssituation och kunna bli mer delaktiga i samhället. Ombuden arbetar på uppdrag av klienten och fungerar som stöd i kontakten med myndigheter, vårdgivare och andra aktörer som den enskilde behöver ha kontakt med. Det personliga ombudet är inte ställföreträdare för den enskilde och är därför inte jämförbar med förmyndare, god man eller förvaltare.

I Norrbotten finns personliga ombud i samtliga av länets kommuner som grupperas i nio geografiska verksamhetsområden³⁶. Totalt är det 20 personer som arbetar som personligt ombud i länet. År 2021 gav personliga ombud stöd till närmare 400 personer med psykiska funktionsnedsättningar i Norrbotten. Att få stöd med bostad är den femte vanligaste orsaken att personer med psykiska funktionsnedsättningar söker stöd av personligt ombud, närmare femtio personer.

Svårigheterna grundar sig ofta på att personerna av olika anledningar blivit av med sin bostad och har svårt att få tag på en ny på grund av bostadsbrist. Kötiden till kommunalägda bolag är långa och den privata marknaden är svår att ta sig in på. Har personerna skulder är det inga hyresvärdar som hyr ut bostäder. Många av dem som söker stöd av personliga ombud har svårt att orientera sig i det digitala formatet med webbsidor, inloggningar och saknar även dator, vilket medför att de tappar sin kötid då de inte loggar in regelbundet.

Nyanlända och bostadsförsörjning

Länsstyrelsen ansvarar för att stödja kommunerna och verka för att de har beredskap och kapacitet för mottagande av nyanlända och ensamkommande barn. Genom att inbjuda till regionala samverkansformer, erfarenhetsutbyte och bevilja statliga utvecklingsmedel kan myndigheten tillsammans med kommunerna öka förutsättningar för ett mottagande som genomsyras av kvalité och individens behov i främsta rummet.

36 Arjeplog och Arvidsjaur, Älvsbyn, Lapplands kommunalförbund, Haparanda och Övertorneå, Kalix, Boden, Luleå, Piteå och Överkalix.

Antalet nyanlända som en kommun är skyldig att ta emot varje år efter anvisning styrs av det s.k. kommuntalet som Länsstyrelsen beslutar om. Kommuntalen baseras i sin tur på Regeringens beslut om länstal, som baseras på Migrationsverkets prognoser.

Kommunerna ska utifrån sitt ansvar för bostadsförsörjningen i Lag (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar planera och skapa förutsättningar för att alla i kommunen ska leva i goda bostäder. För att förbättra nyanländas etablering på arbetsmarknaden och i samhället är alla kommuner skyldiga att efter anvisning ta emot nyanlända personer som beviljats uppehållstillstånd enligt lag (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning (Bosättningslagen). Kommuner ska planera för mottagandet av nyanlända för bosättning. Enligt Bosättningsförordningen (2016:38) omfattar anvisningar till kommunerna endast nyanlända som vistas i anläggningsboende och kvotflyktingar. Övervägande del av de som tas emot i länet utifrån läns- och kommunal är kvotflyktingar. Ett viktigt tillskott till länets befolkningsutveckling är den tillströmning av människor som kommer från andra länder.

Asylsökande i Norrbotten

Migrationsverket har huvudansvaret för mottagandet av asylsökande och ska tillhandahålla boenden åt dem som inte kan ordna det själva³⁷. Asylsökande kan på egen hand ordna boende, så kallad egen bosättning (EBO). I Norrbotten är den vanligast att asylsökande bor i Migrationsverkets anläggningsboenden (ABO), vilket skiljer sig åt mot hur det ser ut nationellt där det är motsatt förhållande.

I länet fanns totalt 1 451 asylsökande personer i januari 2021, varav cirka 44 procent av de asylsökande var kvinnor och cirka 35 procent barn. Av de asylsökande bodde 199 i eget boende (EBO) och 1 240 i Migrationsverkets anläggningsboende (ABO) samt 29 personer boende i övriga boenden. Anläggningsboenden har under 2021 funnits i kommunerna Boden, Kalix, Luleå, Piteå och Älvsbyn och de har varit relativt oförändrade under året, även om viss avveckling och omförflyttning har skett. I Boden har ABO funnits i och runt centralorten, Harads och Sävast. I Kalix har boende funnits centralt och i Båtskärsnäs, Morjärv och Töre. I Luleå har ABO funnits i Råneå och Niemisel. I Piteå har ABO funnits i Koler och Långträsk. I Älvsbyn har ABO funnits i centralorten.

Egenbosatta finns i alla kommuner i Norrbotten, 17 procent av de asylsökande i Norrbotten bodde i eget boende i januari 2021. Flest egenbosatta finns i Luleå (47), Boden (34), Kiruna (32), Piteå (25) och Älvsbyn (20), Kalix (14). I resterande kommuner är det färre än tio asylsökande som bosatt sig i eget boende.

37 Se 2 och 3 §§ lagen (SFS 1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.

Lag (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd

Sedan den tillfälliga lagen infördes i juli 2016 har antalet asylsökande som kommit till Sverige minskat rejält vilket gör att behovet av kommunplatser för nyanlända och ensamkommande barn/unga inte är lika stort som tidigare år. Den tillfälliga lagen, och gränskontroller innebar att Sveriges asylregler hamnade på den miniminivå som krävs enligt EU-rätten och internationella konventioner. Lagen begränsar de flesta asylsökandes möjligheter att få permanenta uppehållstillstånd då tillfälliga uppehållstillstånd ska vara huvudregel. Kvotflyktingar är undantagna och de får fortfarande permanenta uppehållstillstånd. Lagen har även bidragit till begränsade möjligheter till familjeåterförening och försörjningskrav vid familjeåterförening. Den tillfälliga lagen gör att betydligt färre nyanlända kommer till kommunerna i länet vilket gör att trycket på boendelösningar har minskat rejält de senaste tre till fyra åren. Även inreseförbud på grund av Covid-19 har påverkat minskningen av asylsökande.

Boendeinventering samt mottagande enligt massflyktsdirektivet

Efter Rysslands invasion av Ukraina den 24 februari har Sverige ett ökat mottagande av asylsökande och personer som får beslut enligt massflyktsdirektivet. Massflyktsdirektivet innebär att ukrainska medborgare eller de som har skyddsstatus i Ukraina och har lämnat landet efter den ryska invasionen kan få ett tidsbegränsat uppehållstillstånd i Sverige. En person som har fått uppehållstillstånd enligt massflyktsdirektivet har rätt att få hjälp med kost och logi, rätt att arbeta, rätt att söka grundläggande vård, rätt till skolgång för barn och visst ekonomiskt bistånd i Sverige.

Den 10 mars kom hemställan till samtliga länsstyrelser om att under dagen inventera tillfälliga boendeplatser i länet. Inventeringen handlar i första hand om platser för tillfälliga bostäder i kommunal och statlig regi inom respektive län som kan användas för tillfälliga boenden för personer som är i behov av skydd. I andra hand ska inventeringen även omfatta tillfälliga platser i privat regi i samverkan med till exempel branschorganisationer. Uppskattningsvis har det inrapporterats sammanlagt 2 600 sovplatser från länets kommuner. På kort sikt rör det sig främst om exempelvis om idrottshallar, semesteranläggningar, vandrarhem och hotell. På längre sikt rör det sig främst om lägenheter, stugor, vandrarhem, olika typer av nedlagda boenden (ex äldreboenden, HVB-hem etc). Kommunerna har rapporterat in sovplatser i främst kommunal regi men också i privat regi. I dagsläget rör det sig däremot inte om boendelösningar som tillhandahålls av privatpersoner utan i privat regi avses företag, bolag, branschorganisationer. Av de som kommit hit till Sverige från Ukraina i dagsläget är de flesta kvinnor och medföljande barn. I processen rörande boendeinventering har det varit en utmaning att hitta boenden som är lämpliga för barn, både på kort och lite längre sikt.

Regeringsuppdrag 2021 om att motverka aktiv medverkan till bosättning i annan kommun

Länsstyrelserna fick ett kortare regeringsuppdrag i maj 2021 om att motverka aktiv medverkan. Aktiv medverkan är när en kommun genom sitt agerande får en person med ekonomiskt bistånd att flytta till en annan kommun, utan att personen själv har uttryckt en tydlig vilja att flytta. Inrapportering av uppdraget³⁸ skedde till nationellt samordnande länsstyrelse, Länsstyrelsen i Östergötland, som avlämnade en nationell slutredovisning av uppdraget till regeringen i mitten av december.³⁹

Länsstyrelsen Norrbotten har vid utförandet av uppdraget utgått från Statskontorets rapport⁴⁰ *Aktiv medverkan till bosättning i annan kommun – en kartläggning*. Utifrån Statskontorets rapport kan Länsstyrelsen i Norrbotten se att det skett viss rörelse mellan kommuner, både mellan kommuner inom länet och från andra län, men om rörelserna är naturliga eller om flyttningarna skulle vara initierade av s.k. aktiv medverkan är inte klarlagt.

Länsstyrelsen Norrbotten kan vid tidpunkten för redovisningen av uppdraget inte säga att det förekommer aktiv rådgivning på ett systematiskt sätt som resulterar i flytt mot personens egen vilja. Länsstyrelsen har dock inte gjort någon egen kartläggning utan har under uppdragstiden framför allt informerat om uppdraget och företeelsen, då uppdragstiden varit knapp. Det har inte heller framkommit information om aktiv medverkan vid de samtal med fokusgrupper som länsstyrelsen anordnat och där kommunernas socialtjänster medverkat. Samtidigt så visar Statskontorets kartläggning att den tidigare hemkommunen sällan informerar den mottagande kommunen vid aktiv medverkan vilket innebär att mottagande kommuner kanske inte har kännedom om att de utsatts för aktiv medverkan.

Länsstyrelsen kan utifrån de två fokusgrupper som länsstyrelsen hållit med socialtjänsterna se att det generella underskottet på bostadsmarknaden är ett problem som inverkar på socialförvaltningarnas möjligheter att placera människor utifrån behov i den egna kommunen. Att kunna nyttja bostadsmarknaden i en annan kommun kan vara ett sätt för en kommun att praktiskt lösa bostadsfrågan för en person i behov av bostad, om individen själv vill det, och det behöver per automatik inte vara ett tecken på att en kommun systematiskt lägger kostnader på en annan kommun.

Kommunerna hanterar mottagande och avlämnande av människor i behov av stöd från socialtjänst på olika sätt. Tid, medel, ansvar och samverkan ger olika förutsättningar och mandat i arbetet. Länsstyrelsen ser det som önskvärt att kommunerna skulle ha en mer ensad hantering vid överlämningar mellan varandra i socialtjänstfrågor vad gäller tid, ekonomi, ansvar och behov av samverkan.

38 Länsstyrelsen Norrbotten (2021), Rapportering av regeringsuppdrag att motverka aktiv medverkan.

39 Länsstyrelsen Östergötland (2021), Slutredovisning av regeringsuppdrag att motverka aktiv medverkan.

40 Statskontoret (2020), Aktiv medverkan till bosättning i annan kommun – en kartläggning, rapport 2020:19

FOTO: MOSTPHOTOS

Bostadsmarknadsläget i Norrbotten

Detta kapitel bygger huvudsakligen på vad kommunerna själva har svarat i den årliga bostadsmarknadsenkäten (BME 2021) och statistik från SCB. Statistik från bland annat Svensk Mäklarstatistik har lyfts in för att belysa och bredda bilden av bostadsmarknadsläget i Norrbotten.

Information om Bostadsmarknadsenkäten

Boverkets bostadsmarknadsenkät är en årligt återkommande enkät till landets samtliga kommuner, som syftar till att bidra till en kontinuerlig uppföljning av utvecklingen på bostadsmarknaden samt att spåra trender och tendenser kring den framtida utvecklingen. Bostadsmarknadsenkäten består av kommunernas bedömningar i olika frågor och ger därmed en sammanhållen bild av bostadsmarknaden i hela landet. Insamlingen av uppgifter sker i samarbete med länsstyrelserna som har kontakt med kommunerna och kvalitetssäkrar kommunernas svar. Svarefrekvensen från kommunerna är väldigt god. Länsstyrelsen i Norrbotten gör med anledning av de långa geografiska avstånden i länet största delen av

kvalitetssäkringen av enkäten via e-post och telefon. Myndigheten genomför även några kommunbesök i samband med enkäten för att samtala om kommunernas enkätsvar och för en bredare diskussion om bostadsmarknadsläget i den aktuella kommunen.

Bostadsmarknadsläget i Norrbotten – överblick per kommun

Kommunerna gör årligen bedömning av bostadsmarknadsläget i länet och deras samlade bedömning i januari 2022 är enligt följande tabell 1.

Tabell 1: Kommunernas bedömning av bostadsmarknadsläget 2022 (Källa: BME 2022)

Kommun BME 2022	Hur bedömer ni för närvarande kommunens bostads- marknadsläge? [I kommunen som helhet]	Hur bedömer ni för närvarande kommunens bostads- marknadsläge? [På centralorten, i innerstan]	Hur bedömer ni för närvarande kommunens bostads- marknadsläge? [I kommunens övriga delar]
Arjeplog	● Underskott	● Underskott	● Underskott
Arvidsjaur	● Balans	● Balans	● Överskott
Boden	● Underskott	● Underskott	● Balans
Gällivare	● Underskott	● Underskott	● Underskott
Haparanda	● Överskott	● Balans	● Överskott
Jokkmokk	● Balans	● Balans	● Överskott
Kalix	● Underskott	● Underskott	● Balans
Kiruna	● Underskott	● Underskott	● Balans
Luleå	● Underskott	● Underskott	● Underskott
Pajala	● Balans	● Balans	● Balans
Piteå	● Underskott	● Underskott	● Underskott
Älvsbyn	● Underskott	● Underskott	● Underskott
Övertorneå	● Överskott	● Balans	● Överskott

Kommentar till tabell 1: Även i år gör åtta av de fjorton kommunerna bedömningen i BME 2022 att kommunen som helhet har ett underskott på bostäder. Endast två kommuner gör bedömningen att det finns ett överskott på bostadsmarknaden i kommunen som helhet. Kommunernas egna bedömningar av bostadsmarknadsläget på centralorterna och kommunens övriga delar visar tydligt att en kommun kan ha flera olika bostadsmarknader. Precis som förra året bedömer åtta kommuner att det är bostadsunderskott på centralorten, men i år gör fem kommuner bedömningen att det även finns ett bostadsunderskott utanför centralorten, dvs i kommunens övriga delar. Det är fler än i förra årets bostadsmarknadsenkät (BME 2021) då endast tre kommuner gjorde bedömningen att det var ett bostadsunderskott utanför centralorten. Fyra kommuner bedömer även i år att det finns ett bostadsöverskott i kommunens övriga delar och fem kommuner bedömer att det är en balans i kommunens övriga delar. Ingen kommun i Norrbotten bedömer att det finns ett överskott på bostadsmarknaden i centralorten.

Bostadsmarknadsläget i kommunen som helhet – en jämförelse

Följande tabell visar hur kommunerna i de årliga bostadsmarknadsenkäterna själva har bedömt bostadsmarknadsläget i kommunen som helhet de senaste fem åren, år 2018–2022.

Tabell 2: Kommunernas egna bedömningar av bostadsmarknadsläget i kommunen som helhet de senaste fem åren (Källa: BME 2018–2022)

Kommunernas egna bedömningar av bostadsmarknadsläget i kommunen som helhet, BME 2018–2022					
Kommun	2018	2019	2020	2021	2022
Arjeplog	● Underskott	● Underskott	● Underskott	● Underskott	● Underskott
Arvidsjaur	● Balans	● Balans	● Balans	● Balans	● Balans
Boden	● Underskott	● Underskott	● Underskott	● Underskott	● Underskott
Gällivare	● Underskott	● Underskott	● Underskott	● Underskott	● Underskott
Haparanda	● Balans	● Balans	● Överskott	● Överskott	● Överskott
Jokkmokk	● Balans	● Balans	● Balans	N/A	● Balans
Kalix	● Underskott	● Underskott	● Underskott	● Underskott	● Underskott
Kiruna	● Underskott	● Underskott	● Underskott	● Underskott	● Underskott
Luleå	● Underskott	● Underskott	● Underskott	● Underskott	● Underskott
Pajala	● Balans	● Balans	● Balans	● Balans	● Balans
Piteå	● Underskott	● Underskott	● Underskott	● Underskott	● Underskott
Älvsbyn	● Balans	● Balans	● Balans	● Underskott	● Underskott
Överkalix	● Underskott	● Balans	● Balans	● Balans	● Balans
Övertorneå	● Överskott	● Balans	● Balans	● Balans	● Överskott

Kommentar till tabell 2: Ytterst få förändringar mot föregående år/tidigare år vad gäller bostadsmarknaden som helhet. Åtta kommuner bedömer att det är ett fortsatt underskott, fyra kommuner bedömer att det är balans. Haparanda och Övertorneå gör bedömningen att de har ett överskott i kommunen som helhet i januari 2022.

Bostadsmarknadsläget på centralorten – en jämförelse

Följande tabell visar hur kommunerna själva har bedömt bostadsmarknadsläget i kommunen på centralorten de senaste fem åren, år 2018–2022.

Tabell 3: Kommunens egna bedömningar av bostadsmarknadsläget på centralorten de senaste fem åren (Källa: BME 2018–2022)

Kommunernas egna bedömningar av bostadsmarknadsläget i kommunen på centralorten, BME 2018–2022					
Kommun	2018	2019	2020	2021	2022
Arjeplog	● Underskott	● Underskott	● Underskott	● Balans	● Underskott
Arvidsjaur	● Balans	● Balans	● Balans	● Balans	● Balans
Boden	● Underskott	● Underskott	● Underskott	● Underskott	● Underskott
Gällivare	● Underskott	● Underskott	● Underskott	● Underskott	● Underskott
Haparanda	● Balans	● Balans	● Balans	● Balans	● Balans
Jokkmokk	● Underskott	● Balans	● Balans	N/A	● Balans
Kalix	● Underskott	● Underskott	● Underskott	● Underskott	● Underskott
Kiruna	● Underskott	● Underskott	● Underskott	● Underskott	● Underskott
Luleå	● Underskott	● Underskott	● Underskott	● Underskott	● Underskott
Pajala	● Balans	● Balans	● Balans	● Balans	● Balans
Piteå	● Underskott	● Underskott	● Underskott	● Underskott	● Underskott
Älvsbyn	● Balans	● Underskott	● Underskott	● Underskott	● Underskott
Överkalix	● Underskott	● Underskott	● Underskott	● Underskott	● Balans
Övertorneå	● Balans	● Balans	● Balans	● Balans	● Balans

Kommentar till tabell 3: Ingen stor förändring mot tidigare år vad gäller bedömningen av bostadsmarknaderna på centralorterna. Bostadsmarknadsläget på centralorterna i länet är fortsatt ansträngt vid besvarandet av bostadsmarknadsenkäten i januari 2022. Åtta kommuner bedömer att det är ett fortsatt underskott, sex kommuner bedömer att det råder balans på bostadsmarknaden i centralorten. Ingen av länets kommuner bedömer att det är ett överskott på centralorterna.

Bostadsmarknaden i övriga delar

Följande tabell visar hur kommunerna själva har bedömt bostadsmarknadsläget i kommunens övriga delar, år 2021–2022.

Tabell 4: Kommunernas egna bedömningar av bostadsmarknaderna utanför centralorterna, jämförelse 2021-2022. (Källa: BME 2021–2022)

Hur bedömer ni för närvarande kommunens bostadsmarknadsläge?		
[I kommunens övriga delar]		
Kommun	BME 2021	BME 2022
Arjeplog	● Underskott	● Underskott
Arvidsjaur	● Överskott	● Överskott
Boden	● Balans	● Balans
Gällivare	● Underskott	● Underskott
Haparanda	● Överskott	● Överskott
Jokkmokk	N/A	● Överskott
Kalix	● Balans	● Balans
Kiruna	● Balans	● Balans
Luleå	● Underskott	● Underskott
Pajala	● Överskott	● Balans
Piteå	● Balans	● Underskott
Älvsbyn	● Balans	● Underskott
Överkalix	● Överskott	● Balans
Övertorneå	● Balans	● Överskott

Kommentar till tabell 4: Det finns några förändringarna i årets enkät hur kommunerna bedömer bostadsmarknaden i kommunens övriga delar. Fem kommuner bedömer att det är balans, fem kommuner bedömer underskott, fyra kommuner bedömer överskott i årets bostadsmarknadsenkät.

Piteå som gått från balans 2021 till underskott 2022 i kommunens övriga delar, gör bedömningen att stadsdelscentra och landsbygd ingår i kommunens övriga delar, och att den sammanvägda bedömningen därför blir ett underskott med anledning av underskottet på bostäder i stadsdelscentra. Det bedömda underskottet görs utifrån det satta befolkningsmålet och måluppfyllelseerna i de inriktningar som satts i bostadsförsörjningsplanen. Även Älvsbyn har gått från balans 2021 till underskott 2022, kommunens bedömning vilar bland annat på industrietableringar såsom H2GS, men kommunen ser även en hög efterfrågan på boenden i attraktiva lägen.

Bostadsbyggandet i länet

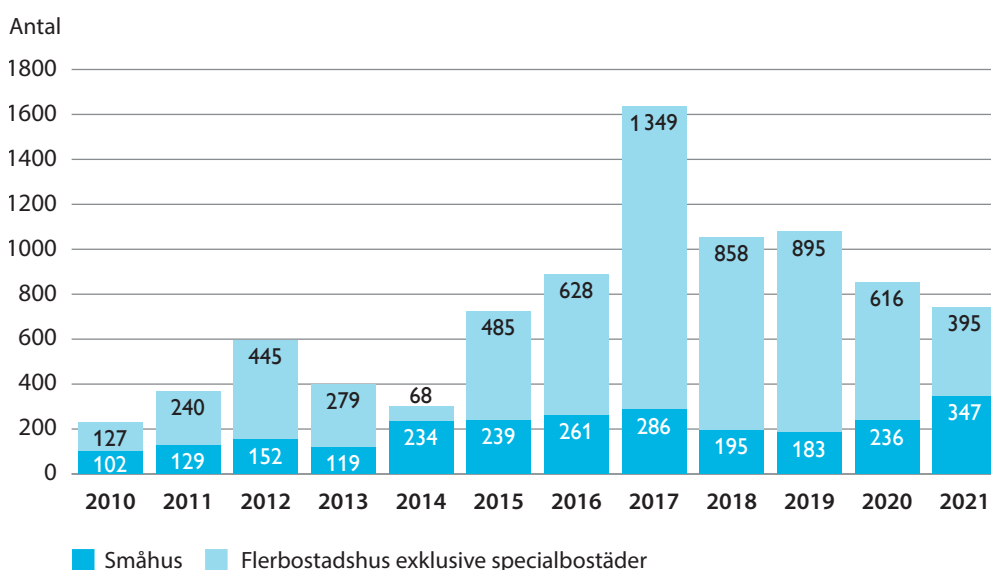
Den största delen av länets bostadsmarknad är det befintliga beståndet, men det är även viktigt att följa byggtutvecklingen över bostäder som tillkommer. Detta inte minst till följd av de industriella investeringsplanerna i länet som sker utifrån samhällets klimatomställning. Genom att följa bygglovsutvecklingen över tid så kan man följa efterfrågan kopplat mot konjunktur samt vilken typ av lägenheter som adderas till det befintliga bostadsbeståndet.

Bygglovsutvecklingen perioden 2010–2021

I diagrammet nedan redovisas antal bygglov under perioden 2010–2021 på helårsbasis fördelat på småhus och flerbostadshus exklusive speciallägenheter.

Diagram 1: Utveckling av antal bygglov (antal lägenheter) mellan 2010 och 2021 i Norrbottens län. Småhus och flerbostadshus. Helårsuppgift.

Källa: SCB 2022-04-12. Bearbetning Länsstyrelsen.

Kommentar till diagram 1: Som framgår av diagrammet har antalet bygglovsansökningar i Norrbottens län för småhus och flerbostadshus ökat från år 2015 och framåt. Ökningen avspeglas främst i antalet bygglov för flerbostadshus jämfört med småhus där antalet ansökningar är jämnare över tid. Under 2021 rapporterades bygglov för 347 lägenheter i småhus i länet medan motsvarande antal bygglov för flerbostadshus uppgick till 395. Totala antalet bygglovsansökningar i länet uppgick till 742.

Färdigställda lägenheter i Norrbottens län 2010–2020

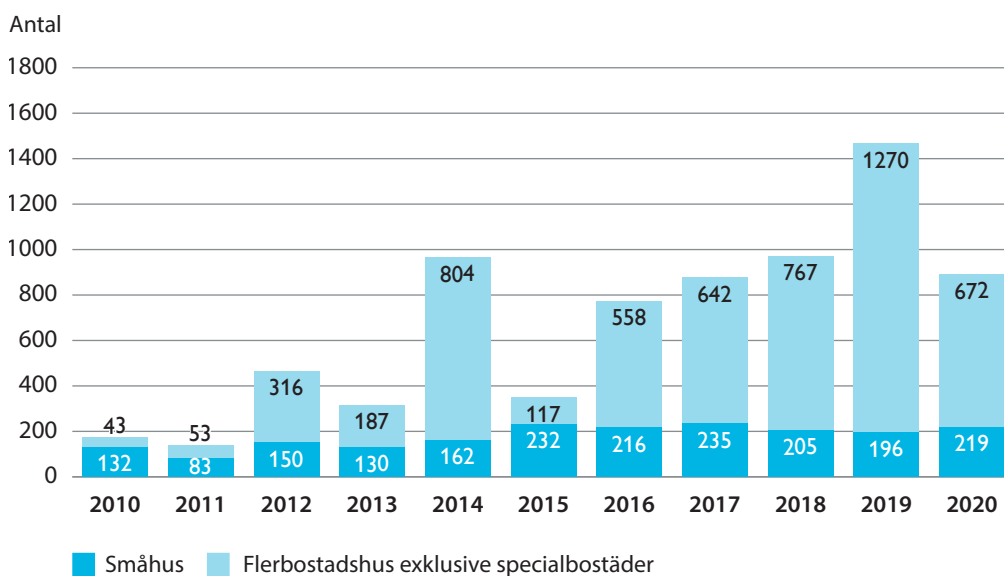
Vilken typ av bostäder som färdigställs ger direkt inverkan på det befintliga bostadsbeståndet och är därmed viktig statistik att följa, inte minst kopplat mot kommunernas egna bedömningar över behovet av bostäder. Med bostadslägenhet avses en lägenhet avsedd att helt eller till en inte oväsentlig del användas som bostad, oavsett i vilken hustyp den ligger. Även bostäder i småhus definieras således som lägenheter.

Småhus definieras som friliggande en- och tvåbostadshus samt par-, rad- och kedjehus (exklusive fritidshus). Flerbostadshus definieras som bostadsbyggnader innehållande tre eller flera lägenheter inklusive loftgångshus. Specialbostäder, t.ex. studentbostäder och bostäder för äldre och personer med funktionshinder, ingår i kategorin flerbostadshus i statistiken för färdigställda lägenheter.

I årets bostadsmarknadsanalys redovisas helårsstatistiken för färdigställda lägenheter 2010-2020. SCB:s publicering av helårsstatistiken för 2021 är kraftigt försenad, och redovisas därför inte i diagrammet nedan.⁴¹

Diagram 2: Färdigställda lägenheter perioden 2010–2020 i Norrbottens län.

(Källa: SCB 2022-04-22, bearbetning Länsstyrelsen).

Kommentar till diagram 2: Flertalet stora bostadsprojekt pågår i länet vilket avspeglas i siffrorna för färdigställandet av lägenheter i flerbostadshus och småhus. Under år 2020 färdigställdes totalt 891 lägenheter där antalet flerbostadshus uppgick till 672 och småhus till 219. Enligt preliminär kvartalsstatistik från SCB beräknas utfallet för färdigställda lägenheter öka för 2021 där ökningen beräknas ske i kategorin flerbostadshus⁴².

41 SCB (2022), Nybyggnad av bostäder.

42 Uppgifterna för 2021 är preliminära och inte statistiskt säkerställda. Leverans av statistik är försenad enligt SCB och kommer att finnas tillgänglig på myndighetens hemsida under juni månad.

FOTO: MOSTPHOTOS

Hinder för ökat bostadsbyggande

I årets bostadsmarknadsenkät har länets fjorton kommunerna uppgett faktorer som för närvarande begränsar deras bostadsbyggande. Samtliga kommuner anser att det finns faktorer som begränsar bostadsbyggandet. Hälften av länets kommuner gör bedömningen att det är de höga produktionskostnaderna som för närvarande begränsar bostadsbyggandet. Sex kommuner bedömer i årets enkät att det är svårigheter för privatpersoner att få lån/hårda lånevillkor.

Faktorerna svårigheter för byggherrar att få långivare/hårda lånevillkor, brist på detaljplanelagd mark för bostäder som marknaden/marknadsaktörer vill bebygga samt att kommunen och/eller det allmännyttiga bostadsbolaget saknar ekonomiska resurser eller möjligheter till bostadsbyggande uppges vara hinder för fem kommuner vardera.

Fyra kommuner anser att svag andrahandsmarknad för bostäder utgör hinder och fyra andra kommuner upplever att det är konflikter med statliga intressen enligt miljöbalken som utgör hinder. Tre kommuner lyfter bristen på att hitta rätt kompetens till kommunen som begränsande faktor. Vikande befolkningsunderlag, svag infrastruktur/osäkerhet om framtida infrastrukturentsatsningar, överklagande av detaljplaner, krav på nedskrivning/direktavkastning tas upp av två kommuner på respektive faktor.

Endast en kommun anser att det är konflikt med allmänna intressen enligt PBL som begränsar bostadsbyggandet, även faktorn brist på arbetskraft hos husbyggare tas upp av en kommun. En kommun lyfter centralisering som ett exempel där staten behöver ta ett större ansvar för att säkerställa förutsättningarna för hela landet. Ingen av länets kommuner gör bedömningen att bullerproblem utgör begränsande faktor för bostadsbyggande.

Förutom kommunernas bedömningar i den årliga bostadsmarknadsenkäten så finns det även andra hinder för bostadsbyggandet som lyfts av branschaktörer. Branschen lyfter framför allt kraftiga prisökningar på byggmaterial, men även en bristande tillgång till vissa byggmaterial inverkar på genomförande av projekt.⁴³ Redan under pandemin ökade kostnaderna på vissa byggmaterial, men ytterligare prisökningar och även brist på vissa byggnadsmaterial går att skönja som följd av Rysslands invasion i Ukraina. Utöver det så påverkas byggbranschen även av cementbrist med anledning av Cements minskade produktion på Gotland. De kraftiga prisökningarna kan leda till att byggprojekt skjuts upp, ställs in eller blir kraftigt fördröjade.

Konkurrensverket har på regeringens uppdrag 2020 utrett konkurrensen inom byggmaterialindustrin och i sin rapport 2021 kommit fram till att de ökande kostnaderna för byggmaterial i stor utsträckning beror på en samlad effekt av flera branschgemensamma problem. Konkurrensverket har identifierat ett antal områden som bedöms vara centrala för konkurrenssituationen rörande byggmaterial och nya bostäder i Sverige. Det handlar om bristande konkurrens i byggmaterialindustrin såväl som byggbranschen i sin helhet. Därtill bidrar faktorer som låg produktivitet, låg målgruppsvariation och en volatil byggtakt till ineffektiviteten på marknaderna. Vart och ett av problemområdena är också starkt sammankopplade och förstärker varandra. Detta sammantaget bidrar till en marknadssituation där förutsättningarna för att minska kostnadsökningarna för nya bostäder är begränsade.⁴⁴

Statliga stöd till bostadsbyggande

Länsstyrelserna hanterar vissa statliga stöd till bostadsbyggande. I detta avsnitt beskrivs *Investeringsstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande* samt *Investeringsstöd för bostäder till äldre*. Mer information om de statliga stöden hittar du på Boverkets webbplats⁴⁵.

43 Byggföretagen, Byggkonjunkturen 2022:1, Konjunkturrapport april 2022.

44 Konkurrensverket, rapport 2021:4, Konkurrensen i byggmaterialindustrin.

45 Boverket (2022), Statliga stöd och bidrag.

Stöd för hyresbostäder och bostäder för studerande

Stöd lämnas som ett investeringsstöd för ny-, till- eller ombyggnation av hyresbostäder eller bostäder för studerande. För att få stöd ska ett antal villkor vara uppfyllda, till exempel att byggnaden ska vara mer energieffektiv än vad som gäller för övrig nyproduktion, att relativt lägre boendekostnader säkerställs och att bostäderna förmedlas genom allmännyttiga och transparanta principer.

I Norrbotten beviljades under 2021 sex ärenden och hittills under 2022 har ett ärende beviljats. Totalt omfattas 404 bostäder. Av tidigare beviljade ärenden färdigställdes och utbetalades sex projekt, omfattande totalt 407 bostäder. Under 2021 inkom totalt 24 nya ansökningar om stöd. Samhällsomvandlingen i Kiruna och Gällivare står för en stor andel av nyinkomna ärenden, men även nybyggnationer i den framväxande nya stadsdelen Kronandalen i Luleå. Ansökningar har även inkommit från Piteå och Övertorneå.

Länsstyrelsen ansöker om medel för ärenden som har färdigberetts och är klara för beslut hos Boverket. Ärenden i de tre storstadsregionerna prioriterades för tilldelning fram till februari 2022. Detta har inneburit att väntetiderna på medel för regionen övriga landet, dit Norrbotten tillhör, har blivit mycket lång. Regeringen har nu beslutat att medel istället ska tilldelas ärenden utifrån kötid hos Boverket.⁴⁶ Tilldelningar sker därmed till ärenden i övriga landet som har längst kötid och i Norrbotten finns flera färdigberedda ärenden i kön.

I januari 2022 infördes nya regler i stödförordningen till följd av att stödet finansieras med medel från EU. Medlen är en del av Sveriges plan inom EU:s återhämtningsfacilitet för att lindra effekterna av coronakrisen. Reglerna innebär bland annat att stödmottagaren tillåter EU och Ekonomistyrningsverket att genomföra revisioner och kontroller på plats, synliggöra projektets EU-finansiering samt bevara dokumentation som rör projektet. I samband med beslut om 2022 års budget beslutade riksdagen att avveckla stödet från och med årsskiftet 2021/2022. Det innebär att medel endast får tilldelas ansökningar som har inkommit till länsstyrelsen före den 1 januari 2022.⁴⁷ Behovet av bostäder till relativt lägre boendekostnader är stort i länet och de kommande stora investeringarna för den gröna omställningen i Norrbotten beräknas öka behovet ytterligare.

Stöd för bostäder för äldre personer

Stöd kan lämnas för ny- eller ombyggnad av bostäder för äldre personer samt för anpassningar av gemensamma utrymmen som främjar kvarboende för äldre. Bostäder för äldre avser antingen särskilda boendeformer enligt socialtjänstlagen, där de boende har fått biståndsbeslut från kommunen, eller bostäder för äldre på den ordinarie bostadsmarknaden. Stödet är fortsatt öppet för ansökningar.

⁴⁶ Boverket (2022), Statliga stöd och bidrag.

⁴⁷ Boverket (2022), Statliga stöd och bidrag.

I Norrbotten beviljades sju ärenden under 2021, varav två avser ny- och ombyggnation av särskilda boendeformer, tre avser bostäder för äldre på den ordinarie bostadsmarknaden och resterande ärenden avser anpassningsåtgärder. Totalt omfattas 232 bostäder. Åtta ärenden har färdigställts och fått stödet utbetalt under 2021 och hittills under 2022, totalt 164 bostäder, respektive fem ärenden avseende anpassningsåtgärder. Totalt har fyra ärenden inkommit under 2021. Behovet av bostäder för äldre är fortsatt stort i länet.

Stöd för energieffektivisering i flerbostadshus

Ett nytt stöd infördes under hösten 2021 som syftar till att minska energianvändningen i bostadssektorn. Bostadssektorn står för en stor del av energianvändningen i landet och det finns både ett renoveringsbehov och en möjlighet till energieffektivisering av äldre flerbostadshus.⁴⁸ Stöd lämnas till projekt där energiprestandan förbättras med minst 20 procent och en oberoende energiexpert intygar åtgärderna, den energieffektivisering som uppnås och merkostnaderna för investeringen.

I Norrbotten inkom 24 ansökningar under 2021 och hittills har 16 ärenden beviljats. Ärendena avser projekt i Luleå, Piteå, Boden och Arjeplog och gäller flerbostadshus byggda under 40-, 60- och 70-talen. Projekten innebär ofta en större renovering med flera energieffektiviserande åtgärder. Nya regler med anledning av EU-finansiering infördes i januari 2022.

I samband med beslut om budget för 2022 beslutade riksdagen att avveckla energieffektiviseringsstödet från och med årsskiftet 2021/2022 och medel får endast tilldelas ansökningar som har inkommit till länsstyrelsen före den 1 januari 2022.⁴⁹ Trots att stödet endast funnits en kortare tid har det varit välsokt och efterfrågat och länsstyrelsen bedömning är att stödet har bidragit till att flera renoveringsprojekt med energieffektivisering har kommit igång i länet. Behovet av energieffektivisering av äldre bostadshus är fortsatt stort och det behöver tydliggöras på vilket sätt dessa åtgärder fortsättningsvis ska främjas och följas upp så att klimatmål och målen för renovering av äldre hus kan uppnås.

48 Finansdepartementet (2021), Promemoria "Förslag till förordning om energieffektivisering i flerbostadshus".

49 Boverket (2022), Statliga stöd och bidrag.

Bostadsbeståndet i Norrbotten

En central uppgift i den bostadsmarknadsanalysen är att erhålla en volym-uppskattning för dels det totala bostadsbeståndet i länet, dels hur beståndet fördelas mellan upplåtelseformerna. Lägenheternas upplåtelseform utgår från ägarförhållandet och inte hur de boende förfogar över lägenheterna.

Tabell 5: Lägenheter i hustyp och upplåtelseform Norrbottens län för 2021

(Källa: SCB – Lägenhetsregistret. Bearbetning länsstyrelsen)

Lägenheter i hustyp och upplåtelseform 2021				
Upplåtelseform	Småhus	Flerbostadshus	Övriga hus	Specialbostäder
Allmännyttiga bostadsföretag	447	20 026	403	2 638
Kooperativa hyresrättsföreningar	4	31	0	0
Bostadsrättsföreningar	1 170	15 370	282	23
Fysiska personer	62 831	2 971	382	30
Svenska aktiebolag	1 362	18 260	888	2 918
Övriga ägare	224	1 125	129	651
Totalt antal	66 038	57 783	2 084	6 260

Kommentar till Tabell 5: Den största volymen i bostadsbeståndet i Norrbotten utgörs av kategorin småhus⁵⁰ som av ovan hustyper utgör ca hälften av det totala lägenhetsbeståndet på 132 165 lägenheter. Av dessa är upplåtelseformen Fysiska personer i särklass vanligast med 95 procent. Näst största andelen av bostadslägenheterna utgörs av hustypen Flerbostadshus som utgör drygt 43 procent av det samlade beståndet. Vanligaste upplåtelseformen är Svenska aktiebolag med drygt 31 procent. Specialbostäderna som utgörs av exempelvis äldreboenden och studentboenden uppgår till drygt 4 procent. Hustypen Övriga utgör 1,5 procent av det totala beståndet i länet.

50 Småhus avser friliggande en- och tvåbostadshus samt par-, rad- och kedjehus (exklusive fritidshus). Övriga hus avser byggnader som inte huvudsakligen är avsedda för bostadsändamål, men ändå innehåller vanliga bostadslägenheter som exempelvis byggnader avsedda för verksamhet eller samhällsfunktion. Specialbostäder avser bostäder för äldre/funktionshindrade, studentbostäder och övriga specialbostäder.

FOTO: MOSTPHOTOS

Allmännyttan och hyresrätten

De kommunala allmännyttiga bostadsföretagen har över tid en mycket stark ställning i länet och står för den största andelen lägenheter i flerbostadshus i samtliga kommuner. Vid en jämförelse mot SCB:s siffror för 2013 har antalet lägenheter i flerbostadshusbeståndet totalt sett ökat i de flesta kommuner i länet, men allmännyttans andel av ägandet har antingen minskat eller är oförändrat. För 2021 ägs drygt 34 procent av länets lägenheter i flerfamiljshus av kommunala allmännyttiga bolag, kommunala bolag eller kommunala stiftelser med allmännyttigt bostadsändamål. Utöver lägenheter i flerbostadshus äger allmännyttan även andra hustyper, exempelvis specialbostäder och småhus, om än inte i samma omfattning som de äger lägenheter i flerbostadshus.

Prisutvecklingen på bostadsmarknaden i länet

Som indikeras i rapporten Sveriges Nya geografi 2021⁵¹ har effekterna av ökat distansarbete till följd av pandemin medfört förändringar av såväl flyttmönster inom landet som hushållens boendepreferenser. Med ett ökat intresse för större boyta och tillgång till trädgård är det inte förvånande att efterfrågan, och därmed priset, på olika bostadstyper påverkats under pandemin. För riket som helhet har priserna för villor har stigit mer än priserna för bostadsrättslägenheter, och större lägenheter har i sin tur stigit mer i pris än mindre lägenheter. De senaste 15 åren har priserna för bostadsrättslägenheter stigit mer än priserna för villor, men under pandemin har alltså utvecklingen varit den omvända.

Bostadsrätter

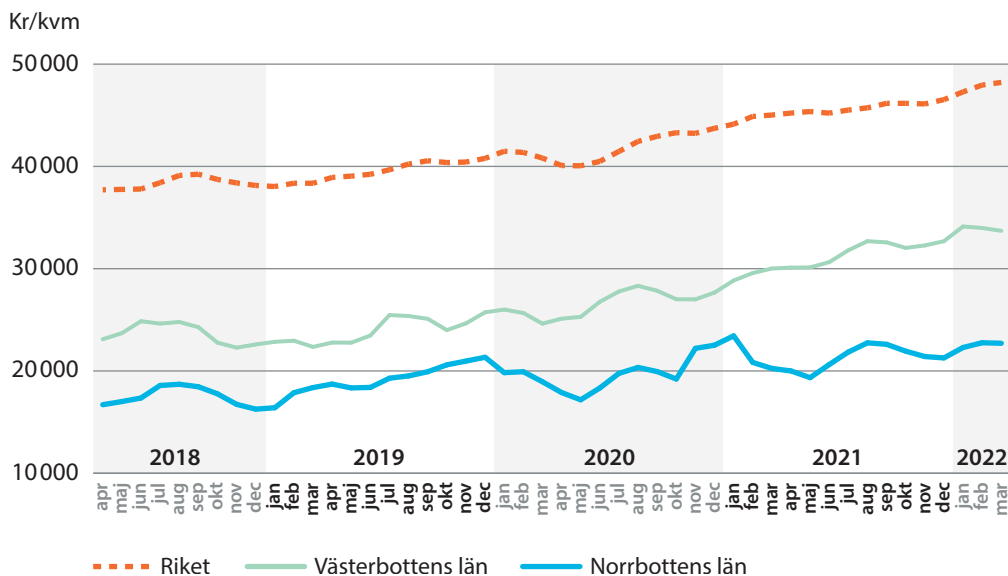
Bostadsrätternas andel utgörs av drygt 12 procent av det totala bostadsbeståndet i Norrbottens län för 2021 vilket kan jämföras med motsvarande andel i riket som uppgår till drygt 23 procent⁵². Vid jämförelse mellan länets kommuner så fördelas upplåtelseformen ganska ojämnt och koncentreras främst till kommunerna Kalix, Boden, Gällivare, Kiruna, Haparanda och Luleå. I diagrammet nedan redovisas prisutvecklingen för de senaste 48 månaderna för Norrbottens och Västerbottens län samt Riket.

51 Sweco (2022), Sveriges nya geografi 2021.

52 SCB (2022).

Diagram 3: Prisutveckling för bostadsrätter i Norrbottens och Västerbottens län samt Riket för perioden april 2018–mars 2022.

(Källa: Svensk Mäklarstatistik 2022-04-27, bearbetning länsstyrelsen)

Kommentar till diagram 3: Statistiken visar att prisutvecklingen för bostadsrätter i Norrbottens län (kr/kvm) har gått upp något under den redovisade perioden. Medan det genomsnittliga kvadratmeterpriset för en bostadsrätt i Norrbottens län i april månad 2018 uppgick till 16 699 kr, hade motsvarande pris stigit till 22 707 kr i mars 2022. En ökning med 26 procent vilket är lägre jämfört med motsvarande prisutveckling i Västerbottens län där ökningen under samma tidsperiod uppgår till 31 procent. För Riket som helhet ökade prisutvecklingen på bostadsrätter under samma period med 22 procent.

Småhus

Mer än hälften av hushållen i länet bor i småhus med äganderätt. Småhusmarknaden har således stor betydelse för Norrbottens bostadsmarknad vilket är viktigt att belysa ur ett socialt och ekonomiskt perspektiv. Hushållen i Norrbotten påverkas i hög grad av de ekonomiska och juridiska förutsättningarna för småhusmarknaden och fastighetsägandet.

Under den senaste tolv månadersperioden⁵³ skedde totalt 1 573 försäljningar på småhus i Norrbotten med ett genomsnittligt kvadratmeterpris på 18 594 kr med en genomsnittlig köpesumma om 2 196 tkr. Såväl antalet försäljningar som fastighetspriserna varierar mellan kommunerna. Inom länet är det framförallt fastighetspriserna i Luleå kommun som inverkar på statistiken totalt. I Luleå kommun försålades under de senaste tolv månaderna totalt 460 sålda fastigheter med ett kvadratmeterpris om 26 756 kr. I Bodens kommun uppgick motsvarande försäljning till 181 småhus med ett kvadratmeterpris om 16 499 kr. I Piteå kommun

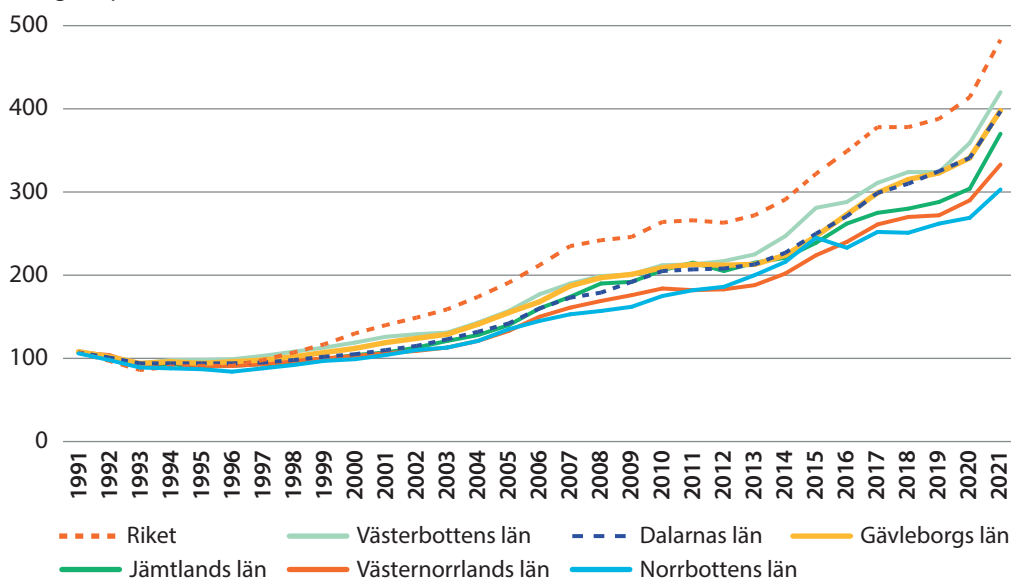
53 Avser perioden 2021-04-08–2022-04-08.

försålades totalt 327 småhus med ett kvadratmeterpris om 18 127 kr under samma period. Övriga kommuner i länet hade under denna period för få sålda objekt för att prisutvecklingen ska anses som statistiskt tillförlitlig.⁵⁴

För att följa utvecklingen i det egna länet är det också intressant att göra en jämförelse med andra län och med riksgenomsnittet. I diagrammet nedan redovisas fastighetsprisindex för de sex nordliga länen samt riket från 1990 och fram till 2021.

Diagram 4: Fastighetsprisindex för permanenta småhus, jämförelse norrlänen samt riket, 1990=100 (Källa: SCB 2022-04-13. Bearbetning länsstyrelsen)

Fastighetsprisindex, basår 1990

Kommentar till diagram 4: Medan fastighetsprisindex från början av 1990-talet och fram till början av 2000-talet har följts åt på länsnivå, har spridningen mellan länen och riket ökat med tiden. Norrbotten har under 2010-talet haft en lägre genomsnittlig prisutveckling för permanenta småhus i jämförelse med de övriga norrlänen och med riket i genomsnitt.

54 Svensk Mäklarstatistik (2022).

FOTO: MOSTPHOTOS

Bostäder för olika samhällsgrupper

Bostadsmarknaden för olika samhällsgrupper behöver beaktas särskilt. Alla inom en grupp har naturligtvis inte samma förutsättningar, men samtidigt kan statistik för olika grupper indikera att strukturella svårigheter föreligger för vissa grupper på den ordinarie bostadsmarknaden, och att man därför kan behöva se närmare på orsakerna bakom statistiken och om särskilda bostadspolitiska åtgärder behöver sättas in för att förbättra villkoren för de grupper som har sämre förutsättningar och vars villkor inte fungerar på den ordinarie bostadsmarknaden.

Bostäder för ungdomar, studenter och nyanlända

Ungdomar, studenter och nyanlända tillhör en grupp av människor som inte har hunnit etablera sig på bostads- och arbetsmarknaden, därför behöver villkor och förutsättningar beaktas särskilt för denna grupp.

Tabell 6: Ungdomar, studenter och självbosatta nyanlända

(Källa: BME 2022, bearbetning Länsstyrelsen)

Kommun BME 2022	Hur bedömer läget för ungdomar på bostadsmarknaden i kommunen?	Hur bedömer läget för studenter på bostadsmarknaden i kommunen?	Hur bedömer läget för självbosatta nyanlända på bostadsmarknaden i kommunen?
Arjeplog	● Underskott	N/A	● Underskott
Arvidsjaur	● Balans	Inte aktuellt	● Balans
Boden	● Underskott	● Balans	● Underskott
Gällivare	● Underskott	Inte aktuellt	● Underskott
Haparanda	● Balans	Inte aktuellt	● Balans
Jokkmokk	● Balans	● Balans	● Balans
Kalix	● Underskott	● Underskott	● Balans
Kiruna	● Underskott	● Underskott	● Underskott
Luleå	● Underskott	● Balans	● Balans
Pajala	● Balans	● Balans	● Balans
Piteå	● Balans	● Överskott	N/A
Älvsbyn	● Underskott	● Underskott	● Underskott
Övertorneå	● Balans	Inte aktuellt	● Balans
			● Överskott

Kommentar till tabell 6: I årets bostadsmarknadsenkät bedömer hälften av de fjorton kommunerna att det är balans på bostadsmarknaden för ungdomar, och andra hälften att det är ett underskott på bostäder för ungdomar. Det innebär att det bedömda underskottet har ökat sedan förra året då fyra kommuner bedömde att det var ett underskott på bostäder för ungdomar på bostadsmarknaden.

Flertalet av kommuner som angett underskott för ungdomar bedömer att det är generellt för få lediga bostäder på bostadsmarknaden och att det även är för få små lediga lägenheter. Kommunerna arbetar framför allt med generella satsningar på bostadsbyggande, men även rabatter och förturer förekommer för att underlätta för ungdomar att skaffa egen bostad.

Vad gäller studentlägenheter bedömer Kiruna, Kalix och Älvsbyn att det är ett underskott för studenter med anledning av att det generellt finns för få lediga bostäder, och för få små lediga lägenheter. Endast Piteå bedömer att det finns ett överskott på studentlägenheter.

Även gruppen nyanlända tillhör en grupp av människor som ofta inte har hunnit etablera sig på arbets- och bostadsmarknaden och vars villkor och förutsättningar behöver beaktas särskilt. Förutsättningarna att förstå och ta del av det svenska samhället kan skilja sig mellan anvisade nyanlända och självbosatta nyanlända.

Sju av länets kommuner bedömer att det är en balans på bostadsmarknaden för självbosatta nyanlända, fem kommuner bedömer att det är ett underskott, en kommun bedömer att det är ett överskott. En kommun har inte svarat på frågan. Elva kommuner gör inga bostadsrelaterade insatser för självbosatta nyanlända, två kommuner erbjuder exempelvis information om regler, hjälp med adressändringar, etc.

Samtliga fjorton kommuner tar emot anvisade nyanlända i enlighet med bostättningslagen, det finns såväl regelbunden samverkan med framförallt det allmännyttiga bostadsbolaget i kommunen (åtta kommuner), men de flesta kommuner tar även kontakt med det allmännyttiga bostadsbolaget vid behov (elva kommuner) och tar även kontakt med privata fastighetsägare vid behov (sju kommuner).

Bostäder för personer som inte blivit godkända på den ordinarie bostadsmarknaden

Människor kan hamna utanför den ordinarie bostadsmarknaden av olika anledningar och kan sedan få problem att ta sig in på den ordinarie bostadsmarknaden igen.

Regeringen kommer inom kort att presentera en ny nationell hemlöshetsstrategi för perioden 2022–2026 och ger som ett första steg ett uppdrag till Socialstyrelsen att utlysa 30 miljoner kronor till kommunerna för att stärka arbetet mot hemlöshet. Medlen ska gå till satsningar på metoden Bostad först. Socialstyrelsen ska enligt uppdraget även vara ett nationellt stöd genom att samordna och stödja kommunerna i deras arbete med Bostad först. Myndigheten kan stötta kommunerna till exempel med vidareutveckling av arbetssätt, utbildning i metoden och spridandet av goda exempel på lokala överenskommelser mellan bostadsföretag och socialtjänst respektive hälso- och sjukvård exempelvis med psykiatri. Socialstyrelsen ska inom ramen för uppdraget även inhämta kunskap från civilsamhällets organisationer och forskarsamhället.⁵⁵

De flesta av länets kommuner arbetar med sekundära kontrakt, kommunala andrahandskontrakt (tio kommuner) och med uppsökande verksamhet, rådgivning eller särskilda insatser (sex kommuner). Ett sätt att följa utvecklingen för människor som hamnat utanför den ordinarie bostadsmarknaden är att se hur kommunerna arbetar med sekundära kontrakt, kommunala andrahandskontrakt.

55 Regeringen (2022), regeringsuppdrag till Socialstyrelsen att stärka arbetet mot hemlöshet, Tillskott till kommunerna för arbetet mot hemlöshet.

Tabell 7: Personer som inte blivit godkända på den ordinarie bostadsmarknaden, utvecklingen sekundära kontrakt i Norrbotten 2021–2022

(Källa: BME 2021–2022, bearbetning Länsstyrelsen)

Kommun BME 2021–2022	Hur många bostäder för andrahandsuthyrning hade kommunen 1 januari 2021?	Hur många bostäder för andrahandsuthyrning hade kommunen 1 januari 2022?
Arjeplog	3	7
Arvidsjaur	11	N/A
Boden	56	38
Gällivare	N/A	4
Haparanda	N/A	42
Jokkmokk	N/A	3
Kalix	47	43
Kiruna	58	50
Luleå	278	N/A
Pajala	2	1
Piteå	4	4
Älvsbyn	45	27
Övertorneå	10	7
Övertorneå	0	10
Totalt	514	236

Kommentar till tabell 7: Samtliga kommuner i länet hyr ut bostäder i andra hand efter biståndsbeslut till personer som inte blivit godkända på den ordinarie bostadsmarknaden. Den stora skillnaden i antalet sociala kontrakt mellan 2021 och 2022 kan förklaras av svarsbortfall på enkätfrågan för 2022 för Luleå kommun och Arvidsjaur kommun, som 2021 hade 278 respektive elva så kallade sekundära kontrakt. Det torde innebära att det totala antalet sociala kontrakt i länet utgörs av ungefär 525 bostäder. Arvidsjaur kommenterar i år att antalet styrs utifrån behov och att frågan därmed inte går att svara på.

I sitt svar kommentar Gällivare kommun att det även finns biståndsbeslut om ekonomiskt bistånd för boendekostnader, dvs inte enbart biståndsbeslut om boendelösning med andrahandsuthyrning via kommunen. Utöver sociala kontrakt med biståndsbeslut finns det även kommunala andrahandsuthyrningar som hyrs ut utan biståndsbeslut för personer som inte blivit godkända som hyresgäster på den ordinarie bostadsmarknaden uppger fyra kommuner, totalt 77 lägenheter hyrs ut till anvisade nyanlända.

Vräkningar

En anledning till att en människa hamnar utanför den ordinarie bostadsmarknaden kan exempelvis vara att man blir vräkt från sin bostad. Länsstyrelserna har uppdrag att stödja kommunerna i det vräkningsförebyggande arbetet, och har bland annat tagit fram ett Metodstöd för vräkningsförebyggande arbete med barnperspektiv.⁵⁶

⁵⁶ Länsstyrelsen Norrbotten, m. fl. (2020), Hemma! Metodstöd för vräkningsförebyggande arbete.

Länsstyrelserna har även anordnat konferenser för att höja kunskaperna på området. I länsstyrelsernas och Kronofogdemyndighetens framtagna metodstöd lyfts strukturerad samverkan mellan aktörer som en framgångsfaktor för att minska antalet vräkningar.

I årets bostadsmarknadsenkät ställdes bland annat frågan om kommunen arbetar med vräkningsförebyggande åtgärder nio kommuner svarade ja, och fem nej. På frågan om kommunen arbetar med vräkningsförebyggande åtgärder för barnfamiljer svarade elva kommuner ja och tre kommuner svarade nej.

Kronofogdemyndighetens fördjupade vräkningsstatistik visar att vräkningar där barn har varit inblandade har genomförts i länet, och även statistik för avhysningar som inte har verkställts där barn har varit inblandade.⁵⁷

Tabell 8: Kronofogdemyndighetens vräkningsstatistik för 2021, Norrbottens län

Barn i Norrbottens län berörda av verkställd avhysning 2021					
Kommun	Antal ärende	Antal barn	Permanent boende	Växervis boende	Umgängesbarn
Gällivare	1	1	0	1	0
Luleå	2	2	1	1	0
Överkalix	1	1	0	1	0
Totalt	4	4	1	3	0

Tabell 9: Ej verkställd avhysning där barn berörs av ansökan

Barn i Norrbottens län berörda av ansökan om avhysning 2021				
Kommun	Antal barn	Permanent boende	Växervis boende	Umgängesbarn
Boden	1	1	0	0
Haparanda	1	1	0	0
Kiruna	2	1	1	0
Luleå	10	8	2	0
Piteå	3	2	1	0
Älvsbyn	2	2	0	0
Totalt	19	15	4	0

Kommentar till tabeller 8 och 9: Barnkonventionen har blivit lag från årsskiftet 2019/2020 och det finns en nollvision för vräkning av barnfamiljer. Fyra barn i Norrbotten berördes av verkställd vräkning 2021, och nitton barn berördes av ansökan om avhysning som ej verkställdes under 2021 visar Kronofogdemyndighetens fördjupade statistik för 2021.

⁵⁷ Kronofogdemyndigheten (2022), Statistik om vräkningar.

Bostäder för äldre

Boverket konstaterade i rapporten *Finansiering av ny- och ombyggnad av bostäder på landsbygden* (2019) att en allt större andel av Sveriges befolkning blir äldre. År 2018 var 19,8 procent av Sveriges befolkning över 65 år medan 5,1 procent var över 80 år. På landsbygden (svaga bostadsmarknader) var andelarna ännu högre, år 2018 var andelen över 65 år 25,9 procent medan andelen över 80 år var 6,9 procent. Rapporten visar på att skillnaden mellan riket som helhet och svaga bostadsmarknader kommer att öka mer i framtiden. År 2027 förväntas andelen över 65 år vara 20,8 procent i riket och andelen över 80 år 6,7 procent, men på de svaga bostadsmarknaderna förväntas dessa siffror vara 27,0 procent respektive 9,1 procent. Boverket har gjort bedömningen att detta utgör den kanske största utmaningen för bostadsförsörjningen på landsbygden.⁵⁸

Socialstyrelsen använder sig av definitionen äldre om personer som är 65 år eller äldre. I Statistik om socialtjänstinsatser till äldre 2021 konstaterar Socialstyrelsen att andelen äldre med minst en verkställd insats enligt socialtjänstlagen den 31 oktober 2021 motsvarade 15 procent av befolkningen 65 år eller äldre.

Särskilt boende för äldre avser särskilda boendeformer för äldre enligt 5 kap. 5 § SoL. Begreppet förkortas ofta *särskilt boende eller SÄBO*. För att få bo på särskilt boende krävs att den boende fått kommunalt biståndsbeslut.

Socialstyrelsens statistik om socialtjänstinsatser till äldre visar också att insatserna blir vanligare med ökande ålder. Inom den äldsta åldersgruppen (95+ år) hade 86 procent av kvinnorna och 75 procent av männen någon insats.⁵⁹ Stora utmaningar möter äldrevården på sikt när fyrtioåringarna blir allt äldre. Andelen personer 80 år och äldre förväntas öka kraftigt de närmaste åren och står för en stor del av konsumtionen av vård och omsorg.

58 Boverket (2019), Rapport 2019:11, *Finansiering av ny- och ombyggnad av bostäder på landsbygden*. Slutrapport.

59 Socialstyrelsen (2022), *Statistik om socialtjänstinsatser till äldre*.

Tabell 10: Bostadsmarknaden för äldre personer, särskilda boenden

(Källa: BME 2022, bearbetning Länsstyrelsen)

Kommun BME 2022	Hur bedömer ni för närvarande utbudet av särskilt boende för äldre?	Hur många bostäder i särskilt boende för äldre finns det totalt i kommunen?*
Arjeplog	● Balans	49
Arvidsjaur	● Balans	72
Boden	● Underskott	338
Gällivare	● Balans	240
Haparanda	● Balans	119
Jokkmokk	● Överskott	64
Kalix	● Underskott	265
Kiruna	● Balans	270
Luleå	● Balans	795
Pajala	● Balans	128
Piteå	● Underskott	527
Älvsbyn	● Balans	104
Övertorneå	● Balans	85
Totalt		3 010

*Totalt antal i kommunen. Korttidsplatser ej inräknade.

Kommentar till tabell 10: Kommunernas bedömningar av utbudet är förändrat sedan förra året. Endast tre kommuner bedömer att det är ett underskott. Totalt redovisas 3 010 bostäder som särskilda boendeplatser i länet 2022 och då har samtliga kommuner besvarat frågan. Föregående år (2021) redovisades 3 043 särskilda boendeplatser med två svarsbortfall, och då bedömde sex av kommunerna ett underskott på platser.

Allt fler kommuner väljer att utveckla andra boendeformer för äldre vid sidan av de biståndsbeslutade särskilda boendena som varje kommun. Sedan 2 april 2019 finns även en ny särskild boendeform, så kallat biståndsbedömt trygghetsboende. Boendeformen ska komplettera de särskilda boenden för äldre (SÄBO) som är anpassad till mer omfattande vårdbehov. Den föreslagna ändringen i socialtjänstlagen syftar till att tydliggöra kommunernas möjlighet att inrätta särskilda boenden som är anpassade och utformade för äldre kvinnor och män som har ett vårdnadsbehov som understiger heldygnsvård, men där kvarboende i det egna hemmet inte längre upplevs tryggt. Fyra kommuner i länet, Arvidsjaur, Boden Haparanda och Kalix, har infört boendeformen biståndsbedömt trygghetsboende visar svaren i BME 2022.

Bostäder för funktionsnedsatta

Gruppboendestäder, serviceboendestäder och annan särskilt anpassad bostad är tre former av bostäder som kan ingå som insats enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. För samtliga boendeformer gäller att bostaden ska vara fullvärdig, att den är den enskildes privata och permanenta hem och att den inte ska ha en institutionell prägel. Dessutom ingår att omvårdnad ges utifrån individuella behov och önskemål, med syfte att tillförsäkra den enskilde goda levnadsvillkor. I insatsen serviceboendestad och gruppboendestad ingår även omvårdnad och fast bemanning, vilket inte gäller för boendeformen annan särskilt anpassad bostad. Stöd och service i anslutning till boendet, exempelvis personlig assistans och ledsagarservice, får den enskilda i form av insatser enligt LSS eller hemtjänst eller boendestöd enligt socialtjänstlagen, SoL.⁶⁰

Tabell 11: Bostadsmarknaden för funktionsnedsatta personer

(Källa: BME 2022, bearbetning Länsstyrelsen)

Kommun BME 2022	Hur är utbudet i kommunen av bostäder för personer med funktionsnedsättning som behöver särskilt boende?	Hur är utbudet i kommunen av serviceboendestäder?
Arjeplog	● Balans	Kommunen saknar denna boendeform
Arvidsjaur	● Balans	● Balans
Boden	● Underskott	● Underskott
Gällivare	● Underskott	● Underskott
Haparanda	● Balans	● Balans
Jokkmokk	● Underskott	Kommunen saknar denna boendeform
Kalix	● Balans	● Balans
Kiruna	● Underskott	● Balans
Luleå	● Underskott	● Underskott
Pajala	● Balans	● Balans
Piteå	● Underskott	● Balans
Älvsbyn	● Balans	● Balans
Överkalix	● Balans	● Balans
Övertorneå	● Balans	Kommunen saknar denna boendeform

Kommentar till tabell 11: Åtta kommuner bedömer i årets bostadsmarknadsenkät att de har balans i utbudet för på personer med funktionsnedsättning som behöver särskilt boende, det är färre än förra året då tio kommuner bedömde balans. Det bedömda underskottet har ökat, sex kommuner bedömer i år (2022) att det råder ett underskott på dessa bostäder. Förra året (2021) gjorde två kommuner bedömningen att det var ett underskott och två kommuner besvarade inte enkätfrågan. Avseende utbudet på serviceboendestäder så bedömer åtta kommuner att de har balans, tre bedömer underskott, tre kommuner saknar den boendeformen.

60 Kunskapsguiden (2022), Boende för personer med funktionsnedsättning.

Bostäder för våldsutsatta kvinnor

Länsstyrelsen i Norrbotten har under 2020 påbörjat ett arbete med att synliggöra våldsutsattas sårbara situation på bostadsmarknaden genom att belysa målgruppen i den årliga bostadsmarknadsanalysen. Uppgifter har via enkät inhämtats från länets socialtjänster och kvinnojourer för att specifikt belysa våldsutsattas situation. Under 2021 genomfördes samma insats då bedömningen även fortsatt är att denna fråga behöver synliggöras i bostadsmarknadsanalysen. Den enkät som skickats ut har besvarats av tio kommuner och i fokusgrupperna har nio kommuner besvarat. Trots visst bortfall så görs bedömningen att resultaten ger en god förståelse av situationen i länet, det har funnits en variation av större och mindre kommuner bland de svarande. Det nationella uppdraget till Länsstyrelserna om att kartlägga kommuners insatser på området stärker uppfattningen av behoven både av att synliggöra målgruppen, men främst behoven av att stärka deras möjligheter till ett stadigvarande boende.

Placeringar och boendetid

Tillgången till skyddade boenden är god i Norrbotten, utmaningar finns när det gäller placeringar i skyddat boende av personer med funktionsvariationer samt personer i aktivt missbruk. Gällande personer utsatta för hedersrelaterat förtryck och våld görs placeringar utanför kommunen, och i vissa fall utanför länet med anledning av den starka hotbilden. När det gäller HBTQI-personer uppger ingen av kommunerna att det har funnits svårigheter gällande placering i skyddat boende. Flera av de svarande socialtjänsterna uppger en ökning av placeringar i skyddat boende jämfört med tidigare år. Ingen av kommunerna har gjort någon analys av anledningen till detta. Den placeringsform som socialtjänsterna i störst utsträckning använder när det gäller våldsutsatta personer är skyddat boende som drivs av kvinnojour, egna jourlägenheter inom kommunen eller skyddat boende i annan kommun. Gällande det sistnämnda används det främst för personer med stark hotbild som exempelvis utsatthet för hedersrelaterat våld.

Boendesituationen efter avslutad placering

Majoriteten av de svarande kommunerna uppger samverkan med allmännyttan och privata fastighetsägare som en insats gällande stadigvarande boende för våldsutsatta. På grund av den ansträngda bostadsmarknaden är det dock svårt att ordna stadigvarande boende vilket i flera fall leder till längre placeringar i skyddat boende än vad som är nödvändigt. I vissa fall leder det också till att den våldsutsatta återgår till att bo med våldsutövaren.

Ytterligare en utmaning som nämns är hindret mot förstahandskontrakt om det finns skulder eller betalningsanmärkningar vilket ofta är ett resultat av utsatthet för ekonomiskt våld. Kvinnojourer nämns generellt som en etablerad samverkansaktör i arbetet med våldsutsatta. Socialtjänsterna betonar samverkan främst i frågan gällande skyddat boende men också gällande långsiktig planering för de utsatta. En av de små kommunerna som saknar skyddat boende i kommunen uppger att de i uppdraget till utföraren skriver in att det skyddade boendet ska arbeta för att personen ska få ett stadigvarande boende i placeringskommunen. Värt att

notera gällande denna hantering är att det kan innebära att våldsutsatta personer förväntas bo stadigvarande i en kommun de inte själva valt att flytta till. Att placeras tillfälligt i skyddat boende i en kommun man inte valt är något annat än när det gäller stadigvarande boende. Finns det medföljande barn behöver även barnperspektivet beaktas.

Hantering av boendefrågan för våldsutsatta och deras barn

Det kan konstateras att det behövs systematik i arbetet då detta saknas i mycket stor utsträckning. Under kartläggningen har en kommun beskrivit att behovet av bostad hanteras genom ansökan och efterföljande utredning. Kommunen framhåller att när beslut om bostad fattas följs det upp enligt gällande regelverk och icke verkställda beslut meddelas till IVO. Kartläggningen visar på en generell skillnad i hanteringen gällande placeringar i skyddade boenden och stadigvarande boenden kan konstateras då placeringar i skyddade boenden görs med biståndsbeslut medan frågan om stadigvarande boende inte hanteras lika konsekvent med biståndsbeslut.

Insatser för att våldsutövaren ska flytta

Socialtjänsterna i Norrbotten har liten erfarenhet av att placera våldsutövare i andra boenden. Detta beror dels på begränsade möjligheter kopplat till bostadsbristen, dels utifrån juridiska frågor gällande kontraktet avseende den befintliga bostaden. Några socialtjänster uppger att i de fall där det finns barn så förs en dialog med våldsutövaren där han motiveras att lämna bostaden. Socialtjänsterna uppger dock att de inte har några konkreta verktyg för att förmå våldsutövaren att flytta om denne motsätter sig det. En annan aspekt som lyfts är att det i vissa fall inte är lämpligt att den våldsutsatta stannar i bostaden med anledning av stark hotbild. I detta sammanhang nämns kvinnor utsatta för hedersrelaterat våld särskilt. Flertalet av de svarande socialtjänsterna efterfrågar tydligare stöd och verktyg från nationellt håll för att ges bättre möjligheter att arbeta för att den våldsutsatta ska kunna stanna i sin bostad.

Sammanfattande utmaningar i det fortsatta arbetet

Som framkommit ovan är den generella bostadsbristen med krav på långa kötider för egen bostad det största hindret gällande stadigvarande boende för våldsutsatta vilket gör att även de kommuner som har förturssystem inte kan använda sig av det på ett effektivt sätt då bostäder saknas. Vad som också framkommer är att systematik gällande bostadsfrågan saknas och lösningar bygger i stor utsträckning på personbundna kontakter hos socialtjänst eller kvinnojour. En önskan som några kommuner uttrycker är en stärkt samverkan inom den egna kommunen gällande denna fråga. Ökad kunskap om våldsutsatthet behövs inom fler delar av den kommunala verksamheten, som exempelvis samhällsplanering.

Återrapportering av regleringsbrevsuppdrag B3 2021

Länsstyrelsernas hantering av uppdraget

Länsstyrelserna fick i 2021 års regleringsbrev i uppdrag att stödja kommunerna i deras arbete med att motverka vräkningar och inom ramen för detta sprida kunskap om de möjligheter som samarbete mellan kommuner, hyresvärdar och Kronofogdemyndigheten skapar. Uppnådda resultat ska redovisas i den rapport som ska lämnas enligt förordningen (2011:1160) om regionala bostadsmarknadsanalyser och kommunernas bostadsförsörjningsansvar, Bostadsmarknadsanalys 2022.

Länsstyrelserna har haft varierande resurser att arbeta med uppdraget och pandemin har för många länsstyrelser fortsatt inneburit att planerade aktiviteter har flyttats fram eller ställts. Vidare har Rysslands invasion av Ukraina medfört att omprioriteringar har varit nödvändiga för att bemanna de sakområden som arbetar med att säkerställa beredskap för ett bra mottagande av skyddsbehövande flyktingar i landets kommuner.

De uppdrag som Länsstyrelserna har fått i regleringsbreven under 2020, 2021 samt 2022 och som har bäring på det vräkningsförebyggande arbetet är likartade varandra. Det har heller inte alltid framgått vilket år i Bostadsmarknadsanalysen som uppdragen ska rapporteras. Det har inneburit att länsstyrelserna har tolkat inrapportering på olika sätt och att olika aktiviteter som har gjorts inom uppdraget på respektive länsstyrelse har gått in i varandra. Till exempel så har vissa aktiviteter under 2021 varit en förberedelse för uppdraget som kom 2022.

Långsiktigt samarbete är nödvändigt

Uppdragets vikt kräver långsiktig samverkan och bygger till stora delar på kommunernas resurser och möjligheten för socialtjänsten att utifrån given budget kunna prioritera förebyggande arbete. Länsstyrelserna vill också uppmärksamma att den mellankommunala samverkan blir mer och mer aktuell med hänsyn till olika uppdrag, såsom aktiv medverkan till bosättning i annan kommun, den pågående flyktingsituationen, det vräkningsförebyggande arbetet och stadigvarande boende för våldsutsatta. Det kräver att en pågående samverkan också behöver utvecklas till ett samarbete mellan relevanta aktörer.

FOTO: MOSTPHOTOS

Nationell samverkan

Länsstyrelserna har haft en aktiv nationell samverkan och en kontinuerlig dialog om uppdraget vid handläggartäffar och seminarium. Samverkan och erfarenhetsutbyte har också skett externt tillsammans med Kronofogdemyndigheten, Socialstyrelsen, Boverket, Finansdepartementet och Sveriges Allmännyttan samt internt inom länsstyrelserna mellan olika sakområden.

För att utveckla arbetet med bostadsförsörjningen i landet pågår även ett kontinuerligt samarbete mellan länsstyrelserna och Boverket. Länsstyrelsernas nationella expertgrupp för bostadsförsörjning inom Samhällsbyggnadsnätverket anordnar även två handläggartäffar per år där Boverket medverkar. Även kontakter med andra myndigheter sker, såsom Kronofogdemyndigheten och Socialstyrelsen, för att öka kunskapen om de beröringspunkter som finns mellan bostadsförsörjning och andra frågor.

Kommunikationsplan till utbildningspaket

Länsstyrelserna har gemensamt tagit fram ett filmat utbildningspaket, samordnat av Expertgruppen för Bostadsförsörjning inom länsstyrelsernas Samhällsbyggnadsnätverk. Utbildningspaketet ska fungera som ett stöd till kommuner, fastighetsägare och kronoinspektörer i deras vräkningsförebyggande arbete och bidra till både kunskapsuppbyggnad och praktiskt stöd.

Som en del av 2021 års uppdrag gjordes en kommunikationsplan som syftar till att sprida det inspelade utbildningspaketet samt att stärka samverkan mellan kommuner, hyresvärdar och Kronofogdemyndigheten. Målet med kommunikationsplanen var att få stor spridning av materialet till relevanta målgrupper. Spridning har skett både internt inom länsstyrelsernas olika sakområden, externt och nationellt till olika organisationer och myndigheter såsom Fastighetsägarna, Sveriges allmännyttan, Kronofogdemyndigheten, SKR och Hyresgästföreningen. Respektive länsstyrelse har genom kommunikationsplanen prioriterat spridning till kommuner och framför allt socialtjänst samt förvaltningar/tjänstepersoner som arbetar med bostadsförsörjning, vräkningsförebyggande arbete, budget och skuldrådgivning, störningsjour och att motverka hemlöshet. Vidare har utbildningspaketet också spridits till privata och kommunala hyresvärdar och fastighetsägare samt frivilligorganisationer såsom Stadsmissionen, Räddningsmissionen, Röda Korset och Rädda Barnen.

Regionala aktiviteter

Länsstyrelsen i Norrbottens län anordnade tillsammans med Länsstyrelsen i Västerbottens län en digitalkonferens om vräkningsförebyggande åtgärder den 29 september. Även information om regeringsuppdraget om att motverka aktiv medverkan till bosättning i annan kommun samt regeringsuppdraget om stadigvarande boende belystes på konferensen.

Medverkade på konferensen gjorde Socialstyrelsen, Tove Samzelius från Malmö Universitet och Rädda Barnen, Kronofogdemyndigheten, Arne Kristiansen från Lunds universitet, Laila Sjögren Byström från AB Bostaden i Umeå, Marie Linder från Hyresgästföreningen samt Länsstyrelsen Norrbotten och Länsstyrelsen Västerbotten. Konferensen nådde cirka hundra deltagare från framför allt Norrbotten och Västerbotten och deltagarna kom från kommunala socialtjänster, kommunala budget- och skuldrådgivare, fastighetsägare, allmännyttor, Hyresgästföreningen, med flera.

Information om regleringsbrevsuppdraget har också lämnats vid flera av länsstyrelsens övriga arrangerade aktiviteter såsom Samhällsbyggnadsdagarna, Informationsdag, dialog om bostadsförsörjning, fokusgrupper, men även vid enskilda möten med kommuner.

Återredovisning enligt förordning 2011:1160

I 2 § förordning (2011:1160) om regionala bostadsmarknadsanalyser och kommunernas bostadsförsörjningsansvar framgår att Länsstyrelsen i en skriftlig rapport ska analysera bostadsmarknaden i länet. Utöver en regional bostadsmarknadsanalys ska rapporten innehålla en redovisning av hur kommunerna lever upp till kraven enligt lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar, hur länsstyrelsen lever upp till kraven i 3 § lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar samt hur planeringen av bostadsförsörjningen samordnas inom kommunen, med andra kommuner och regionalt.

Hur lever kommunerna upp till kraven enligt lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar?

Det finns ett ökat intresse från kommunernas sida att ta fram riktlinjer eller revidera befintliga riktlinjer för bostadsförsörjning inte minst som ett underlag inför den strategiska översiktsplaneringen. Länsstyrelsen upplever i sin kontakt med kommunerna att fler kommuner efterfrågar rådgivning och kunskaper kring bostadsförsörjning och beräkning av bostadsbehov. För närvarande pågår arbete att ta fram eller revidera riktlinjer för bostadsförsörjning i över hälften av länets kommuner. Några av de kommuner som tidigare ansett sig ha riktlinjer för bostadsförsörjning i sin översiktsplan arbetar nu fram riktlinjer för bostadsförsörjning i särskilt dokument. Statusen för riktlinjer för bostadsförsörjning som ett strategiskt styrdokument har stärkts, men fortfarande är framtagandet av nya eller reviderade riktlinjer och underlag till riktlinjer en resursfråga för framför allt små kommuner med knappa resurser.

Ett viktigt stöd till kommunerna inför framtagandet av kommunala riktlinjer för bostadsförsörjning är Boverkets webbaserade handbok som har reviderats under 2020⁶¹ för att underlätta för kommunerna i arbetet med att ta fram aktuella riktlinjer för bostadsförsörjning som en del av den kommunala strategiska planeringen. Länsstyrelsen anser att Boverkets webbhandbok behöver aktualiseras i samband med i ikraftträdandet av revideringen av bostadsförsörjningslagen under hösten för att möta upp kommunernas behov av information och stöd.

61 Boverket (2020), Planering för bostadsförsörjning -en handbok.

Hur lever länsstyrelsen upp till kraven i 3 § lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar?

Länsstyrelsen noterar att kommunerna har ett ökat behov av information och dialog med länsstyrelsen kring bostadsförsörjningsfrågor, kommunerna begär även underlag av länsstyrelsen inför framtagande av riktlinjer i högre grad än tidigare år. Den strategiska fysiska planeringen och planeringen av bostadsförsörjningen i Norrbotten behöver stärkas ytterligare, inte minst kopplat mot det behov av kompetensförsörjning som länet behöver rekrytera till de stora satsningar som görs inom industrin på flera håll i länet men också som en del i arbetet med att skapa långsiktigt hållbara attraktiva livsmiljöer i länet. I arbetet med den strategiska planeringen utgör Agenda 2030 och politikområdet Gestaltad livsmiljö en viktig del.

Länsstyrelsen får oftare komma in i tidigt skede med rådgivning, underlag och dialog med kommunerna, ibland även innan kommunen startar upp arbetet med framtagandet av riktlinjer för bostadsförsörjning, vilket är positivt. Dialogen kan innehålla exempel på processer och hur andra kommuner har resonerat samt underlag. Länsstyrelsen får sedan även riktlinjerna i remiss för påseende inför antagande, och bereds även där möjlighet att lämna synpunkter.

Länsstyrelsen Norrbotten har samtal och dialog med kommunerna om bostadsförsörjning, både i samband med bostadsmarknadsenkäten, samt löpande under året i olika sammanhang. Ibland handlar dialogerna med kommunerna enbart om bostadsförsörjning, ibland är dialogerna kopplade mot bostadsförsörjning och statliga investeringsstöd, ibland är dialogerna kopplade mot bostadsförsörjning och social hållbarhet, eller mot bostadsförsörjning och planfrågor, exempelvis kommunbesök, dialoger kring särskilda frågor eller projekt.

Länsstyrelsen ser ett fortsatt stort behov av att ge råd och stöd till kommunerna som behöver ta fram riktlinjer och för att skapa förutsättningar för att kommunerna ska kunna finna stöd och eventuell samverkan vid framtagande eller revidering av riktlinjer för bostadsförsörjning. Information om lagändringen av bostadsförsörjningslagen under hösten 2022 har skickats ut till kommunerna, och information har även lämnats vid länsstyrelsens *Informationsdag* som arrangerades för kommunerna i april, för att lyfta aktuella frågor. På informationsdagen medverkade bl. a. Boverket.

Länsstyrelsen Norrbotten anordnar även den årliga konferensen *Samhällsbyggnadsdagarna*, tillsammans med Norrbottens Kommuner. Konferensen är primärt riktad till kommunerna, men är även öppen för andra aktörer inom samhällsbyggnadsområdet. Syftet med konferensen är att öka kunskap och bygga nätverk mellan kommunerna genom dialog, information och inspiration inom samhällsbyggnadsområdet. Under 2021 genomfördes konferensen i november.

Kommunerna i länet och Länsstyrelsen i Norrbotten har tillsammans startat upp ett *gemensamt nätverk för översiktsplanefrågor* under våren år 2018. Inom det nätverket finns det utrymme för att diskutera aktuella strategiska planfrågor. Nätverket har även bjudit in regionen att delta på träffarna. Träffarna har skett regelbundet halvårsvis sedan våren 2018 och har fått ett bra genomslag hos kommunerna och bidragit till att öka den mellankommunala samverkan.

Länsstyrelsen har tillsammans med Region Norrbotten, Norrbottens kommuner och Luleå Tekniska Universitet inlett *en samverkan kring hälsofrämjande samhällsplanering*. Region Norrbotten har fått medel från Tillväxtverket för projektet, och projektet har under det senaste året arbetat med att etablera ett nätverk för kommunernas folkhälsostrategier och fysiska planerare, i syfte att öka kunskapen om den fysiska miljöns betydelse för hälsa.⁶²

Länsstyrelsen medverkar i flertalet uppdrag kopplade mot grön omställning i Norrbotten och Västerbotten och har förutom det även ansvar för regeringsuppdrag och regleringsbrevsuppdrag⁶³ kopplade mot samhällsplanering och grön omställning.⁶⁴ Flera av de pågående projekten och uppdragen kopplade mot grön omställning kopplar samman behovet av bostäder och goda livsmiljöer mot behovet av arbetskraft och kompetensförstärkning.

Hur samordnas planeringen av bostadsförsörjningen inom kommunen, med andra kommuner och regionalt?

Kommunerna samverkar i hög utsträckning internt inom den egna kommunorganisationen, vad gäller bostadsförsörjningen. Det vanligaste är att samverkan sker inom en grupp handläggare och/eller förvaltningschefer. Några av länets kommuner har slagit samman sina förvaltningsområden till en enda gemensam förvaltning. Det kan därför vara missvisande att säga att samverkan sker över förvaltningsgränserna. Istället bör man referera till detta såsom samverkan mellan de olika sektorsområdena samt på olika nivåer inom den kommunala organisationen.

På frågan i bostadsmarknadsenkäten om samverkan sker med andra kommuner avseende bostadsförsörjning svarar de flesta kommuner nej, eftersom de upplever att samtal kanske inte är formaliserade eller sker med någon regelbundenhet. Samtidigt så sker viss samverkan genom utbyte av information om bostadsbyggande och bostadsbehov på tjänstemanna- och politikernivå, det finns även samverkan mellan vissa kommuner avseende budget och skuldrådgivning. Som tidigare nämnts har Länsstyrelsen tillsammans med kommunerna ett nätverk för översiktsplanefrågor där finns det också utrymme att lyfta olika frågor som har betydelse i kommunernas strategiska planering.

62 Region Norrbotten, m. fl. (2022), Projekt om hälsofrämjande samhällsplanering.

63 Ekonomistyrningsverket, Regleringsbrev 2022 för länsstyrelserna.

64 Regeringen (2022) Regeringsbeslut 2022-03-10, Fi2022/00906, Uppdrag till Länsstyrelsen i Norrbottens län att betala ut ekonomiskt stöd för innovativa och hållbara samhällsbyggnadsprojekt i Norrbottens och Västerbottens län.

Källförteckning

- Barnombudsmannen (2022), "Blir det nå skillnad? Eller säger vi det här helt i onödan? Barnkonventionen i barns vardag".
- Boverket (2022), Bostadsmarknadsenkäten, 2018-2022
- Boverket (2022), Statliga stöd och bidrag, <https://www.boverket.se/sv/bidrag--garantier/> (hämtad 2022-04-20)
- Boverket, Planering för bostadsförsörjning – en handbok, <https://www.boverket.se/sv/kommunernas-bostadsforsorjning/underlag-for-bostadsforsorjningen/sarskilda-grupper/trangbodda/> (hämtad 2022-05-11)
- Boverket (2022), Visioner: i norr, Elva kreativa krafter tänker nytt och skissar kring framtidens hållbara, inkluderande och vackra livsmiljöer! - Boverket (hämtad 2022-05-20)
- Boverket (2019), Rapport 2019:11, Finansiering av ny- och ombyggnad av bostäder på landsbygden. Slutrapport.
- Byggföretagen (2022), Byggkonjunkturen 2022:1, Konjunkturrapport april 2022, BK1_2022.pdf (byggforetagen.se) (hämtad 2022-05-11)
- Delegationen för Cirkulär ekonomi (2022). Årsrapport för 2021, Dokument Delegationen för cirkulär ekonomi (delegationcirkularekonomi.se) (hämtad: 2022-02-17)
- Ekonomistyrningsverket, Regleringsbrev 2021 för länsstyrelserna, [Regleringsbrev 2021 Myndighet länsstyrelserna - Ekonomistyrningsverket \(esv.se\)](http://regleringsbrev2021.myndighet.lansstyrelserna.se) (hämtad 2022-05-19)
- Ekonomistyrningsverket, Regleringsbrev 2022 för länsstyrelserna, [Regleringsbrev 2022 Myndighet länsstyrelserna - Ekonomistyrningsverket \(esv.se\)](http://regleringsbrev2022.myndighet.lansstyrelserna.se) (hämtad 2022-05-16)
- European Union (2022), New European Bauhaus, [New European Bauhaus: beautiful, sustainable, together. \(europa.eu\)](http://new-european-bauhaus.europa.eu) (hämtad 2022-05-20)
- Finansdepartementet (2021), Promemoria Förslag till förordning om energieffektivisering i flerbostadshus.
- Högsta domstolen (2021), Mål: 4545-21, <https://www.domstol.se/hogsta-domstolen/avgoranden/2021/100714/>
- IPCC (2022), Climate Change 2022, Impact, Adaption and Vulnerability, [Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability | Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability \(ipcc.ch\)](https://www.ipcc.ch/report/2022/) (Hämtad 2022-05-11)
- Klimatpolitiska rådet (2022), Årsrapport 2022. Rapport nr 5. ISBN 978-91-984671-7-8. [Microsoft Word - 0318_KPR Rapport 2022_NY.docx \(klimatpolitiskaradet.se\)](https://www.klimatpolitiskaradet.se/arsrapport-2022) (Hämtad: 2022-03-16)

- Konkurrensverket, rapport 2021:4, Konkurrensen i byggmaterialindustrin, [Konkurrensen i byggmaterialindustrin | Konkurrensverket](#) (hämtad: 2022-05-11)
- Kronofogdemyndigheten (2022) [Statistik om vräkningar | Kronofogden](#) (Hämtad 2022-05-14)
- Kunskapsguiden (2022), Boendeform för äldre personer, [Boendeform för äldre personer - Kunskapsguiden](#) (hämtad: 2022-05-20)
- Kunskapsguiden (2022), Boende för personer med funktionsnedsättning, [Boende för personer med funktionsnedsättning - Kunskapsguiden](#) (hämtad: 2022-05-20)
- LKAB (2022), Industriparken planeras tas i drift 2027 och bidrar till att öka Sveriges och Europas självförsörjning av samhällskritiska mineraler. [Hem | LKAB Minerals | ReeMAP Projekt \(ree-map.com\)](#) (hämtad: 2022-05-20)
- Länsstyrelserna (2019), På tal om statistik och mänskliga rättigheter, Rapport 2019:22. <https://www.lansstyrelsen.se/jonkoping/tjanster/publikationer/2019/201922-pa-tal-om-statistik-och-manskliga-rattigheter.html>
- Länsstyrelserna (2021), Filmat utbildningsmaterial till Metodstöd för vräkningsförebyggande arbete, <https://www.lansstyrelsen.se/norbotten/samhalle/planering-och-byggande/bostadsforsorjning.html>
- Länsstyrelsen Norrbotten (2021), Allmännyttans värdeöverföringar 2020, dnr. 405-9962-2021
- Länsstyrelsen Norrbotten, m. fl. (2020), Hemma! Ett metodstöd för vräkningsförebyggande arbete
- Länsstyrelsen Norrbotten (2021), Rapportering av regeringsuppdrag att motverka aktiv medverkan, dnr. 400-6911-2021
- Länsstyrelsen Östergötland (2021), Slutredovisning av regeringsuppdrag att motverka aktiv medverkan, dnr 821-8474-2021
- Regeringen (2018), Strategi för levande städer – politik för en hållbar stadsutveckling, Skr. 2017/18:230. [Microsoft Word - 171823000 \(regeringen.se\)](#)
- Regeringen (2018), Politik för gestaltad livsmiljö. Prop. 2017/18:110. [Politik för gestaltad livsmiljö - Regeringen.se](#)
- Regeringen (2020) Cirkulär ekonomi – Strategi för omställningen i Sverige, M2020/01133 [Cirkulär ekonomi - strategi för omställningen i Sverige - Regeringen.se](#)
- Regeringen (2020) <https://www.regeringen.se/rapporter/2018/06/handlingsplan-agenda-2030/>
- Regeringen (2021), <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/bostader-och-samhallsplanering/mal-for-boende-och-samhallsplanering/>
- Regeringen (2021) Cirkulär ekonomi – Handlingsplan för omställning av Sverige, M2021/00125 [Cirkulär ekonomi - Handlingsplan för omställning av Sverige - Regeringen.se](#)

Regeringen, prop. 2021/22:95, Ett bättre underlag för åtgärder på bostadsmarknaden, [Ett bättre underlag för åtgärder på bostadsmarknaden - Regeringen.se](#) (hämtad 2022-05-17)

Regeringen (2022), Regeringens insatser av betydelse för större företagsetableringar och expansioner i Norrbotten och Västerbotten. [Regeringens insatser av betydelse för större företagsetableringar och expansioner i Norrbotten och Västerbotten - Regeringen.se](#) (hämtad 2022-05-14)

Regeringen (2022), Regeringsuppdrag till Socialstyrelsen att stärka arbetet mot hemlöshet, [Tillskott till kommunerna för arbetet mot hemlöshet - Regeringen.se](#) (Hämtad 2022-05-14)

Regeringen (2022) Regeringsbeslut 2022-03-10, Fi2022/00906, Uppdrag till Länsstyrelsen i Norrbottens län att betala ut ekonomiskt stöd för innovativa och hållbara samhällsbyggnadsprojekt i Norrbottens och Västerbottens län.

Regeringen (2022) Regeringsbeslut 2022-02-10, Fi 2022/000506, Uppdrag att utveckla arbetet med omställningen till en cirkulär ekonomi i byggsektorn.

Regeringen (2022), SOU 2022:14, Sänk tröskeln till en god bostad, [Sänk tröskeln till en god bostad - Regeringen.se](#) (hämtad 2022-05-17)

Region Norrbotten, m. fl. (2022), Projekt om hälsofrämjande samhällsplanering, [Hälsofrämjande samhällsplanering - Utveckla Norrbotten](#) (hämtad 2022-05-16)

SCB (2022), statistikdatabas, www.scb.se

Socialstyrelsen (2022), <https://www.socialstyrelsen.se>

Statskontoret (2020), Aktiv medverkan till bosättning i annan kommun – en kartläggning, [Aktiv medverkan till bosättning i annan kommun – En kartläggning \(statskontoret.se\)](#)

Svensk Mäklarstatistik (2022), www.maklarstatistik.se (Hämtad: 2022-04-08)

Sweco (2022), Sveriges nya geografi 2021. Pandemins flyttmönster. Rapport nr 24. [Rapport om Sveriges nya geografi - Sweco Sverige](#) (Hämtad: 2022-03-23)

UNDP (2021), Globala Målen, Mål 11 Hållbara städer och samhällen. [Mål 11: Hållbara städer och samhällen - Globala målen \(globalamalen.se\)](#)

Viable Cities (2022), Klimatneutrala städer 2030, [Klimatneutrala städer 2030 – Viable Cities](#) (Hämtad: 2022-05-11)

Författare:

Anna-Karin Abrahamsson, Mats Lindell, m. fl.

Kontaktuppgifter:

Enheten för Samhällsplanering och kulturmiljö
Länsstyrelsen i Norrbottens län, 971 86 Luleå
Telefon: 010-225 50 00 E-post: norbotten@lansstyrelsen.se

Omslagsfoto: Lars Thulin/Johnér

Diarienummer: 405-7420-2022 *Rapportnummer:* 6/2022

Tillsammans för Norrbottens bästa

lansstyrelsen.se/norrbotten

Länsstyrelsen
Norrbotten